

ingediend op **126** (2024-2025) – Nr. 1
15 november 2024 (2024-2025)

Beleidsnota

ingediend door Zuhail Demir,
Vlaams minister van Onderwijs, Justitie en Werk

Onderwijs en Vorming
2024-2029

1. Inhoudstafel

1. Inhoudstafel	2
2. Samenvatting	6
3. Omgevingsanalyse	7
Beleidsveld kleuter- en leerplichtonderwijs	7
Onderwijs voor alle lerenden.....	7
Leerlingenkenmerken en diversiteit	7
Buitengewoon onderwijs	7
Leeruitkomsten	8
Basisonderwijs	8
Secundair onderwijs	9
Onderwijspersoneel	11
Algemene schets	11
Werkbaarheid en obstakels in het werk	11
Professionalisering	12
Krapte op de onderwijsarbeidsmarkt	12
Financiering	14
Investerings in onderwijs	14
Beleidsveld hoger onderwijs.....	15
Participatie, studievoortgang en studierendement.....	15
Beleidsveld deeltijds kunstonderwijs en volwassenenonderwijs	16
Participatie	16
Beleidsveld ondersteuning van het onderwijsveld	17
Schoolinfrastructuur	17
Digitalisering.....	18
Welbevinden	18
4. Transversale, horizontale en overkoepelende strategische doelstellingen	21
Overkoepelende strategische doelstelling 1: Inzetten op de verbindende en emanciperende rol van Nederlands	21
Overkoepelende strategische doelstelling 2: De lat hoog leggen voor onderwijskwaliteit.	22
Overkoepelende strategische doelstelling 3: Sterk onderwijspersoneel garanderen	23
Overkoepelende strategische doelstelling 4: Investeren in sterk onderwijs	24
5. Beleidsveld 1 : Kleuter en leerplichtonderwijs	26
Inhoudelijk structurelement 1.1 : Kleuter- en leerplichtonderwijs.....	26

Strategische doelstelling 1: Inzetten op de verbindende en emanciperende rol van Nederlands	26
Operationele doelstelling 1: Een sterke taalvaardigheid Nederlands bij alle leerlingen realiseren.....	26
Strategische doelstelling 2: De lat hoog leggen voor onderwijskwaliteit.....	27
Operationele doelstelling 2: Samen gaan voor een kennisrijk en ambitieus curriculum in het leerplichtonderwijs	27
Strategische doelstelling 3: Sterk onderwijspersoneel garanderen	28
Operationele doelstelling 3: Leraren waarderen	28
Operationele doelstelling 4: Leiderschap in scholen versterken	29
Strategische doelstelling 4: Investeren in sterk onderwijs	29
Operationele doelstelling 5: Investeren in Nederlands	29
Operationele doelstelling 6: Investeren in leraren	30
Operationele doelstelling 7: Investeren in technisch, kunst- en beroepssecundair onderwijs	30
Strategische doelstelling 5: Het aanbod en de financiering van het leerplichtonderwijs optimaliseren	31
Operationele doelstelling 8: Autonomie en transparantie in de besteding van middelen in balans brengen	31
Operationele doelstelling 9: Een rationeel studietoeraanbod en scholenlandschap realiseren.....	32
6. Beleidsveld 2 : Hoger onderwijs.....	34
Inhoudelijk structurelement 2.1: Hoger onderwijs	34
Strategische doelstelling 1: Inzetten op de verbindende en emanciperende rol van Nederlands	34
Operationele doelstelling 10: Het Nederlands als onderwijstaal in het hoger onderwijs vrijwaren.....	34
Strategische doelstelling 2:: De lat hoog leggen voor onderwijskwaliteit	34
Operationele doelstelling 11: Studievoortgang bewaken, onder meer door een performante studie-oriëntering.....	34
Strategische doelstelling 3: Sterk onderwijspersoneel garanderen	34
Operationele doelstelling 12: De lerarenopleidingen versterken	34
Strategische doelstelling 4: Investeren in sterk onderwijs	35
Operationele doelstelling 13: Investeren in hoger onderwijs	35
Strategische doelstelling 6: Het aanbod in het hoger onderwijs actualiseren.....	36
Operationele doelstelling 14: Het aanbod in het hoger onderwijs actualiseren.....	36

7.	Beleidsveld 3 : Deeltijds kunstonderwijs en volwassenenonderwijs.....	37
	Inhoudelijk structuurelement 3.1: Deeltijds kunstonderwijs.....	37
	Overkoepelende strategische doelstelling 2: De lat hoog leggen voor onderwijskwaliteit	37
	Operationele doelstelling 15: Streven naar een toegankelijk en kwaliteitsvol deeltijds kunstonderwijs	37
	Inhoudelijk structuurelement 3.2: Volwassenenonderwijs	38
	Strategische doelstelling 1: Inzetten op de verbindende en emanciperende rol van Nederlands	38
	Operationele doelstelling 16: Nederlands versterken via het volwassenenonderwijs	38
	Strategische doelstelling 2: De lat hoog leggen voor onderwijskwaliteit.....	38
	Operationele doelstelling 17: De participatie aan levenslang leren verhogen door meer in te zetten op diplomagerichte opleidingen en functionele geletterdheid	38
	Strategische doelstelling 4: Investeren in sterk onderwijs	39
	Operationele doelstelling 18: Investeren in Nederlands voor volwassenen	39
8.	Beleidsveld 4 :Ondersteuning van het onderwijsveld	40
	Inhoudelijk structuurelement 4.1: Onderwijsinfrastructuur	40
	Strategische doelstelling 4: Investeren in sterk onderwijs	40
	Operationele doelstelling 19: Investeren in onderwijsinfrastructuur	40
	Inhoudelijk structuurelement 4.2: Onderwijsinspectie.....	42
	Strategische doelstelling 2:: De lat hoog leggen voor onderwijskwaliteit	42
	Operationele doelstelling 20: De externe kwaliteitscontrole door de onderwijsinspectie doelgericht versterken.....	42
	Inhoudelijk structuurelement 4.3: Ondersteuning onderwijsinstellingen en onderwijsveld	43
	Strategische doelstelling 1: Inzetten op de verbindende en emanciperende rol van Nederlands	43
	Operationele doelstelling 21: Ouders responsabiliseren om Nederlands te gebruiken	43
	Strategische doelstelling 2: De lat hoog leggen voor onderwijskwaliteit.....	43
	Operationele doelstelling 22: Kwaliteitszorg en -ontwikkeling stimuleren.....	43
	Operationele doelstelling 23: Versterken van het technisch en beroepsgericht onderwijs	44
	Operationele doelstelling 24: De betrokkenheid bij de schoolloopbaan verhogen	45
	Operationele doelstelling 25: Het onderwijsveld maximaal ondersteunen	46
	Strategische doelstelling 3: Sterk onderwijspersoneel garanderen	48

Operationele doelstelling 26: Effectieve professionalisering structureel verankeren in de loopbaan van de leraar.....	48
Strategische doelstelling 4: Investeren in sterk onderwijs	49
Operationele doelstelling 27: Investeren in digitalisering	49
Strategische doelstelling 7: Blijven inzetten op zorg, inclusie en maatwerk.....	49
Operationele doelstelling 28: Stappen zetten naar meer inclusief onderwijs	49
Operationele doelstelling 29: Maatwerk om kwaliteitsvol onderwijs voor alle lerenden te garanderen	50
Operationele doelstelling 30: Aandacht hebben voor het welbevinden van lerenden	51
Inhoudelijk structurelement 4.4: Studietoelagen	53
Strategische doelstelling 2: De lat hoog leggen voor onderwijskwaliteit.....	53
Operationele doelstelling 31: Een brede toegang tot hoger onderwijs waarborgen via studietoelagen.....	53
9. Lijst met afkortingen	54
10. Bijlage: lijst van beleids- en regelgevingsinitiatieven.....	55
Regelgeving.....	55
Beleidsevaluaties en onderzoeken	55

2. Samenvatting

Ik beoog een verbetering van het onderwijs in Vlaanderen, met nadruk op de rol van de Nederlandse taal, onderwijskwaliteit, onderwijspersoneel en investeringen in onderwijsinfrastructuur.

Ik leg vooreerst mijn focus op het versterken van de kennis van het Nederlands, als essentiële sleutel voor integratie en gelijke kansen in de samenleving. Het onderwijsbeleid richt zich op het bevorderen van taalvaardigheid bij leerlingen, ouders en volwassenen. Dit gebeurt door het implementeren van ambitieuze taaldoelen, het stimuleren van Nederlands in het onderwijs (van kleuter tot hoger onderwijs), en het ondersteunen van ouders en nieuwkomers bij het leren van de taal.

Een tweede grote uitdaging is het verbeteren van de onderwijskwaliteit en het streven naar excellentie in het Vlaamse onderwijs. Het beleid richt zich op ambitieuze minimumdoelen en hogere verwachtingen van scholen in vakken als Nederlands, wiskunde, en STEM. De onderwijsinspectie zal de kwaliteitszorg versterken, en er komt meer aandacht voor studie-oriëntatie en voortgangsbewaking. Er wordt ook ingezet op de verhoging van de deelname aan levenslang leren om de mismatch tussen beschikbare vaardigheden en de arbeidsmarktbehoeften te verkleinen.

Het spreekt voor zich dat we het onderwijspersoneel moeten versterken en waarderen. Er wordt ingezet op het verbeteren van de aantrekkelijkheid van het onderwijsberoep door maatregelen tegen het lerarentekort, verhoogde werkzekerheid voor startende leraren, en betere ondersteuning voor zij-instromers. Er komt meer focus op professionele ontwikkeling van leraren en het versterken van het leiderschap binnen scholen.

Ik zet mij in voor investeringen in het onderwijs. Dit betreft zowel financiële middelen voor scholen (onder meer voor taalbeleid en taalintegratietrajecten), als infrastructuur en digitalisering. Er wordt geïnvesteerd in kleinere klassen, lerarenopleidingen, en het verhogen van de toegankelijkheid en kwaliteit van het hoger onderwijs. Verder wordt er ingezet op vergroening van schoolgebouwen en verbetering van de luchtkwaliteit en ICT-infrastructuur.

3. Omgevingsanalyse

Beleidsveld kleuter- en leerplichtonderwijs

Onderwijs voor alle lerenden

Leerlingenkenmerken en diversiteit

Het percentage leerlingen met een kortgeschoolde moeder daalt licht in zowel het basisonderwijs (van 20,6% in schooljaar 2013-2014 naar 20,3% in schooljaar 2022-2023). als

het secundair onderwijs (van 25,4% in schooljaar 2013-2014 naar 22,1% in schooljaar 2022-2023). In zowel het basisonderwijs als het secundair onderwijs is er een stijging van het aandeel leerlingen met een schooltoeslag tussen de schooljaren 2008-2009 en 2018-2019. In het basisonderwijs gaat het om een stijging van 22,9% naar 25,1% van de leerlingenpopulatie, in het secundair onderwijs van 26,4% tot 30,1% van de leerlingenpopulatie. In 2022-2023 kreeg, na aanpassing van de selectiecriteria¹, 37,5% van de leerlingen in het basisonderwijs een schooltoeslag, in het secundair onderwijs ging het om 38,9% van de leerlingen.

Het aandeel leerlingen met indicator Thuistaal niet Nederlands is sterk toegenomen. Dit aandeel lag in het schooljaar 2012-2013 voor het basisonderwijs op 17,6% en voor het secundair onderwijs op 11,7%. In het schooljaar 2022-2023 bedraagt dit aandeel in het gewoon basisonderwijs 26,4%. Voor het gewoon secundair onderwijs ligt dit aandeel op 21,5%.²

Buitengewoon onderwijs

Het hoogste aandeel leerlingen in het buitengewoon onderwijs werd bereikt in het schooljaar 2011-2012. Nadien kwam er een daling die in belangrijke mate toe te schrijven is aan het M-decreet (2014-2015) en de anticipatie in het onderwijsveld op dat M-decreet. In 2018-2019 bereikte het aandeel buitengewoon onderwijs zijn laagste punt om nadien weer te stijgen. In 2023-2024 zaten er 54.994 leerlingen in het buitengewoon onderwijs, het hoogste aantal van de voorbije 20 jaar en een gelijkaardig aandeel als in 2011-2012.

Er is een duidelijke stijgende trend in het gewoon onderwijs van het percentage leerlingen dat een gemotiveerd verslag krijgt met het oog op ondersteuning, zowel in het basisonderwijs als in het secundair onderwijs. In het schooljaar 2023-2024 ging het in het basisonderwijs om 5,2% van de leerlingen en in het secundair onderwijs om 5,6%, tegenover respectievelijk 1,04% en 1,18% in het schooljaar 2017-2018.

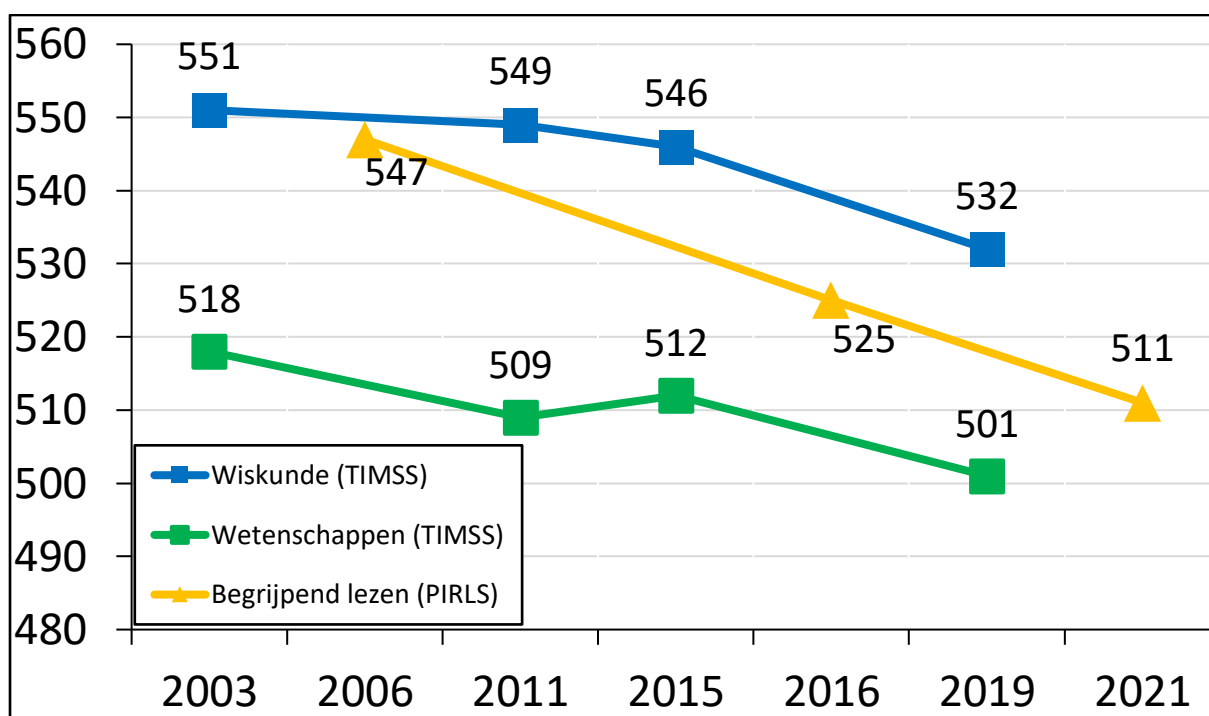
Leeruitkomsten

Basisonderwijs

In het basisonderwijs blijkt uit de internationaal vergelijkende onderzoeken PIRLS en TIMSS een neerwaartse trend in leeruitkomsten van de leerlingen in het vierde leerjaar op het vlak van begrijpend lezen, wiskunde en wetenschappen.

¹ Door een verandering in de regelgeving (Groeipakketdecreet) is de schooltoelage vanaf schooljaar 2019-2020 omgevormd tot een schooltoeslag of selectieve participatietoeslag. Deze omvorming ging gepaard met een aanpassing van de selectiecriteria en de toekenningsprocedures en leidde tot een toename van het aantal leerlingen dat een schooltoeslag krijgt.

² Dataloep (2024), Leerlingenkenmerken.

De leerlingen van het vierde jaar lager onderwijs die deelnamen aan TIMSS in 2019 behaalden in vergelijking met TIMSS 2015 gemiddeld 14 punten minder voor **wiskunde**, wat een statistisch significante achteruitgang is. Voor **wetenschappen** was de gemiddelde Vlaamse prestatie in TIMSS 2019 met een score van 501 slechts middelmatig te noemen. Ook voor dit domein ging Vlaanderen er significant op achteruit ten opzichte van de vorige meting van 2015 (-11 punten).³

De Vlaamse leerlingen gingen in PIRLS 2021 verder sterk achteruit voor **begrijpend lezen**, nadat Vlaanderen bij PIRLS 2016 al de grootste daler was ten opzichte van 2006. Sinds 2016 hebben de Vlaamse leerlingen een verdere leesachterstand opgebouwd van vier maanden. Ten opzichte van de meting in 2006 bedraagt de leesachterstand ondertussen al tien maanden. 6% van alle leerlingen haalt het laagste leesniveau niet, een verdubbeling ten opzichte van 2016 (3%) en een verzesvoudiging ten opzichte van 2006 (1%). In 2006 haalde nog bijna de helft (49%) een hoog niveau van lezen, in 2021 nog slechts 29%. Alleen Nederland en Finland zijn nog sterker achteruit gegaan tussen de metingen in 2016 en 2021.⁴

In mei 2024 legden alle leerlingen uit het vierde leerjaar lager onderwijs en het tweede jaar secundair onderwijs voor de eerste keer de **Vlaamse toetsen** af. In het vierde leerjaar worden nog geen eindtermen getoetst, aangezien die pas behaald moeten zijn op het einde van het zesde leerjaar basisonderwijs. De leerlingen krijgen hun resultaat dus enkel in de vorm van een vaardigheidsniveau, dat gaat van E (laagste) tot A (hoogste). Onderstaande tabel toont de verdelingen over de vaardigheidsniveaus voor de verschillende toetsen. Leerlingen scoren relatief goed voor 'bewerkingen', 'getalbegrip', 'meetkunde' en 'metend rekenen', maar zijn

³ Faddar, J., Appels, L., Merckx, B., Boeve-de Pauw, J., Delrue, K., De Maeyer, S., & Van Petegem, P. (2020), Vlaanderen in TIMSS 2019. Wiskunde- en wetenschapsprestaties van het vierde leerjaar in internationaal perspectief en doorheen de tijd. Antwerpen: Universiteit Antwerpen.

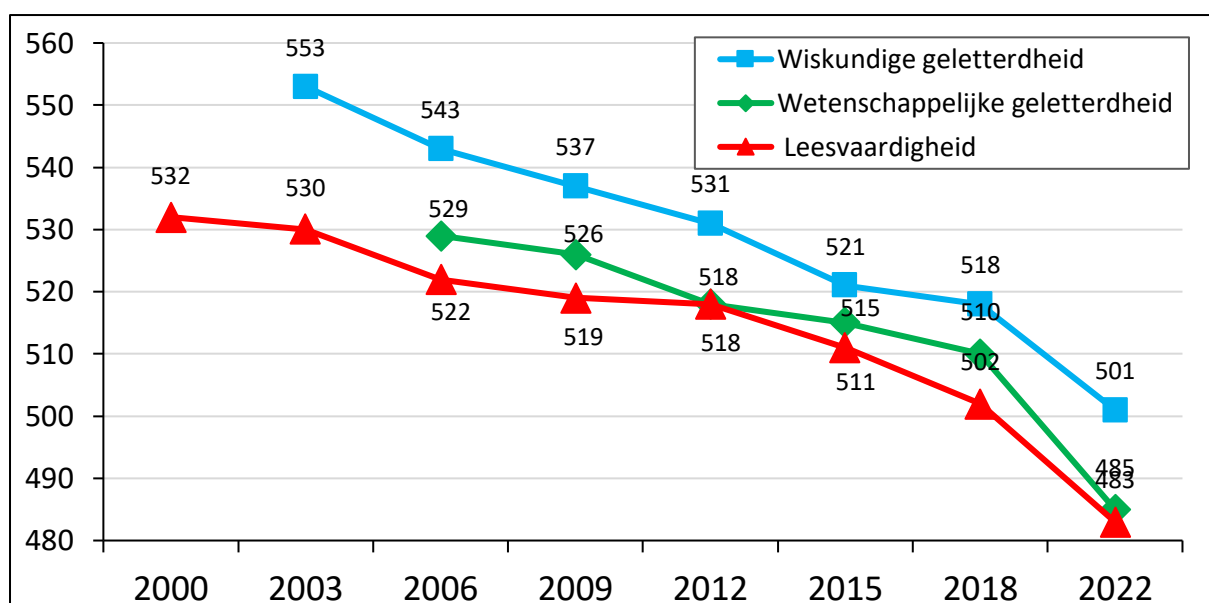
⁴ Denies, K., Bleukx, N., Pelgrims, L., Laga, J., Van Steertegem, K., Dockx, J., Vanbuel, M., Van Keer, H. & Aesaert, K. (2023), *ibid.*

minder vaardig voor 'leesbegrip' (vragen beantwoorden over een tekst) en 'wiskundige problemen oplossen'.

	A	B	C	D	E
Leesbegrip	1%	15%	37%	40%	6%
Bewerkingen	3%	36%	36%	20%	5%
Getalbegrip	5%	41%	37%	16%	1%
Meetkunde	16%	52%	25%	7%	1%
Metend rekenen	6%	38%	37%	16%	4%
Wiskundige problemen oplossen	1%	9%	40%	36%	14%

Secundair onderwijs

In het secundair onderwijs toont PISA een neerwaartse trend aan voor leesvaardigheid en wiskundige en wetenschappelijke geletterdheid bij Vlaamse 15-jarigen.

In 2022 was de gemiddelde score van de Vlaamse 15-jarigen voor **wiskundige geletterdheid** 501 punten. Dit is hoger dan het OESO-gemiddelde (472 punten) en Vlaanderen behoort hiermee tot de best presterende landen voor wiskunde. De gemiddelde prestatie is echter gedaald tussen 2003 en 2022 met 52 scorepunten. Het OESO-gemiddelde daalde in diezelfde periode met 22 punten. Het aandeel toppresterders in Vlaanderen is in diezelfde periode gedaald met 19,3 procentpunten (nu 15,0%), terwijl het aandeel laagpresterders gestegen is met 11,0 procentpunten (nu 22,4%). Zij halen het PISA-referentiepunt voor wiskunde niet.⁵ Voor **leesvaardigheid** bedroeg de gemiddelde score van 15-jarigen in Vlaanderen 483 punten in 2022. Dat is hoger dan het OESO-gemiddelde van 476 punten. De gemiddelde prestatie voor leesvaardigheid is met 36 punten gedaald sinds PISA 2009, wat een scherpere daling is dan

⁵ De Meyer, I., Berlamont, L., Hoedt, L., Janssens, R., Lermytte, A., Warlop, N., van Braak, J. (2023), *ibid.*

het OESO-gemiddelde (-17 punten). 23,9% van de Vlaamse 15-jarigen haalt het referentiepunt voor leesvaardigheid niet. Dat aandeel is sinds 2009 toegenomen met 10,5 procentpunten.⁶ De gemiddelde score van de Vlaamse 15-jarigen voor **wetenschappelijke geletterdheid** bedroeg 499 punten in 2022. Het OESO-gemiddelde in 2022 was 485 punten en Vlaanderen doet het dus beter dan gemiddeld. Het Vlaamse gemiddelde is met 30 scorepunten gedaald sinds PISA 2006, wat internationaal de vierde grootste daling is in die periode (na IJsland, Finland, Nederland en Griekenland). De gemiddelde score overheen de OESO-landen daalde in die periode met 12 punten. Ook voor wetenschappelijke geletterdheid daalt het aandeel toppresterders, met 3,7 procentpunten. Dat aandeel lag in 2022 op 8,7%. Omgekeerd nam ook hier het aantal laagpresteerders toe, met 9,3 procentpunten naar 20,9% in 2022.⁷

De **Vlaamse toetsen** in het tweede jaar van het secundair onderwijs geven, naast over de vaardigheidsniveaus, ook informatie over het bereiken van de eindtermen. Voor leesbegrip haalt in de A-stroom 94% van de leerlingen de eindtermen basisgeletterdheid en 67% de eindtermen van de A-stroom. In de B-stroom worden de eindtermen basisgeletterdheid gehaald door 74% van de leerlingen en de eindtermen van de B-stroom door 55%. Voor wiskundige problemen haalt in de A-stroom 13% de eindtermen in de B-stroom 21% de eindtermen. Voor de focustoetsen wiskunde (meetkundige objecten en relaties, omtrek, oppervlakte en inhoud, tabellen en diagrammen, transformaties, verhoudingen en vergelijkingen) halen bijna alle leerlingen in de A-stroom de eindtermen basisgeletterdheid voor alle toetsonderdelen. In de B-stroom is dat ook zo voor het toetsonderdeel meetkundige objecten en relaties. Voor de andere toetsonderdelen haalt tussen de 11 en 25% van de leerlingen de eindtermen basisgeletterdheid niet.

Zowel in het basisonderwijs als in het secundair onderwijs stellen we grote verschillen vast op het vlak van leerlingenprestaties op basis van onder meer de sociaaleconomische achtergrond en de thuistaal van de leerlingen. Leerlingen in Vlaanderen met een lagere **socio-economische status** scoren doorgaans minder goed in internationaal vergelijkend onderzoek. Zo bedraagt de kloof in gemiddelde wiskundeprestaties tussen de leerlingen met de hoogste socio-economische status en de laagste socio-economische status 111 punten in PISA 2022, wat significant meer is dan gemiddeld in de OESO-landen (93 punten).⁸ De **thuistaal** blijkt ook invloed te hebben. In PIRLS loopt de achterstand voor wie thuis nooit Nederlands spreekt op tot gemiddeld 7 maanden, ook na controle voor andere kenmerken.⁹ Ook in TIMSS en PISA scoren leerlingen met een andere thuistaal lager dan wie thuis Nederlands spreekt.¹⁰ Gelijkaardige analyses zijn nog niet beschikbaar voor de Vlaamse toetsen.

Onderwijspersoneel

Algemene schets

Het aantal personeelsleden in het Vlaamse onderwijs neemt toe. In het schooljaar 2022-2023 waren er 175.453 voltijdse equivalenten werkzaam in het Vlaamse onderwijs. In het schooljaar

⁶ ibid.

⁷ ibid.

⁸ De Meyer, I., Berlamont, L., Hoedt, L., Janssens, R., Lermytte, A., Warlop, N., van Braak, J. (2023), ibid.

⁹ Denies, K., Bleukx, N., Pelgrims, L., Laga, J., Van Steertegem, K., Dockx, J., Vanbuel, M., Van Keer, H. & Aesaert, K. (2023), ibid.

¹⁰ Faddar, J., Appels, L., Merckx, B., Boeve-de Pauw, J., Delrue, K., De Maeyer, S., & Van Petegem, P. (2020), ibid.

2018-2019 waren dit er 162.389; in 2013-2014 157.212. Het overgrote deel van het onderwijspersoneel is vrouwelijk: in het schooljaar 2022-2023 ging het om 74%.¹¹ Hoewel de meerderheid van de Vlaamse leerkrachten voltijds werkt, is het aandeel deeltijds werkende leerkrachten relatief hoog in vergelijking met andere landen en sectoren.¹²

Werkbaarheid en obstakels in het werk

De werkbaarheid in het onderwijs zat sinds 2007 in een dalende lijn. Tussen de voorlaatste meting in 2019 en de laatste in 2023 werd weer een stijging waargenomen. In 2007 had 59,7% van de werknemers in het onderwijs geen werkbaarheidsknelpunten. Voor alle duidelijkheid: de vier werkbaarheidsindicatoren zijn werkstress, motivatie, leermogelijkheden en balans werk-privé. Als één van deze indicatoren negatief is, dan spreken we van een 'werkbaarheidsknelpunt'. In 2019 was dat nog maar 45,7%. In 2023 was dat 48,1%. Ook blijft de werkbaarheid laag in vergelijking met het gemiddelde voor alle sectoren (51,8% in 2023).¹³ Het ziekteverzuimpercentage (eendagsziekten inbegrepen) bedroeg 4,48% in 2022. Dat cijfer blijft min of meer stabiel (de coronajaren 2020 en 2021 uitgezonderd).¹⁴ Het hoogste ziekteverzuimpercentage is er bij schoolleiders. Vooral bij de psychosociale aandoeningen is er sprake van een relatieve oververtegenwoordiging van leidinggevenden.¹⁵

Belangrijke bronnen van stress bij leerkrachten en schoolleiders zijn administratieve belasting en het bijblijven met de veranderende eisen vanuit de samenleving.¹⁶ Een overgrote meerderheid van de leerkrachten (83%) ondervindt veel tot heel veel planlast.¹⁷

Hoewel de maatschappelijke waardering voor leerkrachten over het algemeen hoog is, ervaren leerkrachten zelf eerder een lage maatschappelijke waardering.¹⁸ Minder dan een derde van de Vlaamse leerkrachten uit het lager onderwijs en een kwart uit de eerste graad secundair onderwijs meent dat het leerkrachtenberoep een gewaardeerd beroep is in de samenleving.

Professionalisering

Professionaliseringsactiviteiten van Vlaamse leerkrachten zijn eerder traditioneel van aard, zoals een cursus volgen of een (externe) opleidingsdag bijwonen.

Schoolleiders nemen jaarlijks gemiddeld deel aan zes verschillende professionele ontwikkelingsactiviteiten.¹⁹

¹¹ Statistiek Vlaanderen (2023), Personeelsleden Vlaams onderwijs.

¹² Van Droogenbroeck, F., Lemblé, H., Bongaerts, B., Spruyt, B., Siongers, J., & Kavadias, D. (2020), TALIS 2018 Vlaanderen - Volume I en II. Brussel: Vrije Universiteit Brussel.

Statbel (2022), Deeltijds werk.

¹³ Werkbaar werk (2023), Cijfers werkbaarheidsmeting werknemers.

¹⁴ Agentschap voor Onderwijsdiensten (2023), Rapport afwezigheden naar aanleiding van ziekte 2022.

¹⁵ Ibid.

Devos, G., Vanblaere, B., & Bellemans, L. (2018). Stress en welbevinden bij schoolleiders: een analyse van bepalende factoren en van vereiste randvoorwaarden. Steunpunt Onderwijsonderzoek, UGent.

¹⁶ Ibid.

¹⁷ Onderwijsinspectie (2023), Planlast in het Vlaamse onderwijs. September 2022-december 2023.

¹⁸ OESO (2020), TALIS 2018 Results (Volume II): Teachers and School Leaders as Valued Professionals. Parijs: OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/19cf08df-en>.

¹⁹ Ibid.

Krapte op de onderwijsarbeidsmarkt

In Vlaanderen hebben we jaarlijks zo'n 6.000 voltijdse equivalenten (VTE's) nodig om de onderwijsnoden te lenigen – de zogenaamde 'aanwervingsbehoefte'. Jaarlijks studeren er zo'n 6.000 studenten af in de lerarenopleiding. In 2022-2023 zaten we met een lichte stijging **tot 6.189 diploma's**. Ongeveer 82% van de afgestudeerden stapt binnen de vijf jaar in het lerarenberoep.

De aanwervingsbehoefte geeft aan hoeveel nieuwe personeelsleden nodig zijn om de uitstroom van bestaand personeel te compenseren (= vervangingsvraag) plus de extra jobs die gecreëerd worden door leerlingenevoluties en wijzigend beleid in te vullen (=uitbreidingsvraag). Met andere woorden, **deze aanwervingsbehoefte is ruimer dan enkel het bestaande lerarentekort**.

In schooljaar 2022-2023 werden in totaal 203.670 leerkrachten door het Ministerie van Onderwijs en Vorming betaald. Dat zijn er 20.171 meer dan in schooljaar 2012-2013 (stijging van 11% op 10 jaar tijd). Cijfers 2024 komen er binnenkort aan.

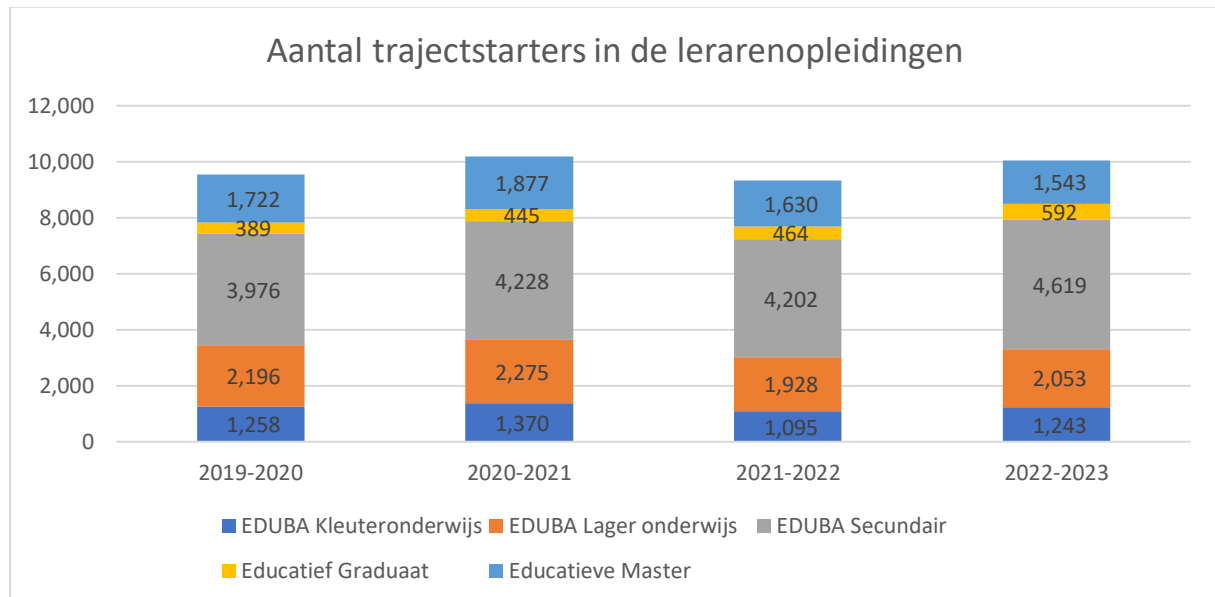
Opmerkelijk: Tussen 2003 en 2022 was er leerlingenstijging van 7,7%, terwijl er een leerkrachtenstijging (uitgedrukt in VTE's) van 14,4% was tussen 2003 en 2022. Dat suggereert dat ongeveer de helft van de uitbreidingsvraag gecreëerd wordt door echte leerlingenstijgingen **en de andere helft door de verhoging van de omkadering** van de leerlingen in het kleuter- en leerplichtonderwijs.

De **demografische evoluties vertonen een neerwaartse trend** in het basisonderwijs. Net daar waren er de afgelopen jaren ook de nodige investeringen, waardoor het aantal leraren daar niet gedaald is. Zo was er in het kleuteronderwijs een leerlingendaling van ongeveer 267.000 naar 257.500 tussen 2013 en 2022 maar steeg het aantal leraren er van 18.600 VTE naar 20.250 VTE in dezelfde periode.

Voor het aantal kandidaten per vacature baseren we ons op de spanningsindicator van VDAB (<https://www.vdab.be/trendsdoc/beroepen/index.html>). In september was er een **zeer kleine stijging van 0,74 naar 0,76** voor het beroep leerkracht kleuter- of lager onderwijs. Voor leerkracht secundair is de indicator **iets hoger (0,92 in september 2024)**.

Wij concluderen op grond van deze cijfers dat het lerarentekort grotendeels een vervangingstekort is. Het zijn dat er in bepaalde regio's of voor bepaalde vakken er een structureel probleem is. Er zijn echter weinig indicaties dat het tekort dit schooljaar groter is dan vorig schooljaar. Integendeel, de eerste cijfers voor schooljaar 2024-2025 suggereren eerder een dalend tekort zoals blijkt uit de monitoring door AGODI op basis van VDAB cijfers. Op basis van de laatste data door de VDAB aangeleverd, **zien we ten opzichte van dezelfde periode vorig jaar een daling van het totale aantal openstaande vacatures met 14,8% (van 3113 naar 2652)**. De globale daling van het aantal openstaande vacatures is het gevolg van een daling in alle onderwijsniveaus.

Het lijkt erop dat de langdurige daling van de instroom in de lerarenopleidingen (tot 2019) gestopt is. Sinds 2019 fluctueren de aantallen trajectstarters, maar tussen 2021-2022 en 2022-2023 is er sprake van een lichte stijging. De grootste stijging is er bij het aantal trajectstarters in de educatieve bachelor secundair onderwijs.

De doorstroom uit de lerarenopleiding naar het beroep is groot. 78,3% van de afgestudeerden heeft binnen drie jaar na het afstuderen minstens één opdracht gehad als leerkracht. Dit stijgt verder naar 86,5% binnen tien jaar na het afstuderen.²⁰

De zij-instroom in de lerarenopleiding en het beroep neemt toe. Waar in 2016-2017 nog 11% van de studenten in de educatieve bachelor secundair onderwijs 26 jaar of ouder was, steeg dit aandeel tot 34% in 2022-2023.²¹ De zij-instroom maakt gemiddeld iets meer dan één vijfde uit van de totale jaarlijkse instroom.²² Tussen schooljaar 2019-2020 en 2021-2022 nam het aantal zij-instromers in het beroep toe met 118% in het basisonderwijs en 85% in het secundair onderwijs. In totaal ging het om 4.279 zij-instromers in schooljaar 2021-2022. Daar staat tegenover dat 28% van de zij-instromers in schooljaar 2019-2020 en 2020-2021 het schooljaar na hun intrede niet langer in onderwijs actief zijn.

De dalende aanwervingsbehoeften, zoals blijkt uit de hoger aangehaalde cijfers, **gekoppeld aan een stabiel aantal afgestudeerden aan de lerarenopleidingen brengt ons tot de conclusie dat we stilaan in een betere situatie terechtkomen**. Wellicht volgt onderwijs ook voor een stuk de trends op de bredere arbeidsmarkt en daar zien we sinds begin 2023 ook een daling van het aantal openstaande

²⁰ ibid.

²¹ Departement Onderwijs en Vorming (2024), Monitor lerarenopleiding

²² De Witte, K., De Cort, W., Tobback, I., Van Belle, J., Schelfhout, W., Tanghe, E., Smet, M. & Vansteenkiste, S. (2024), ibid.

vacatures en een stijging van de spanningsindicator (m.a.w. terug meer kandidaten per openstaande vacature).

Cijfers VDAB: Belangrijk is ook de opsplitsing tussen voltijdse en deeltijdse vacatures:

Ontvangen / openstaande vacatures voor leerkrachten dd. 30/09/2024			
Beroep	Openstaande vacatures dd. 30/9		
	voltijds	deeltijds	totaal
Leerkracht secundair onderwijs	615	1088	1703
Leerkracht kleuter- of lager onderwijs	490	422	912
Leerkracht buitengewoon secundair onderwijs	118	55	173
Totaal	1223	1565	2788

Er zijn in totaal in de periode okt. 23 - sept. 24 in totaal 25.318 ontvangen vacatures voor leerkrachten (leerkracht SO, BSO, leerkracht kleuter- of lager onderwijs). Onder die vacatures zijn er echter dubbeltellingen, omdat werkgevers via verschillende wegen uitsturen. Eind september stonden er nog 2.788 vacatures open.

Voltijds/deeltijds: 14.204 vacatures die we ontvingen waren voltijds = 56%. Van de openstaande vacatures op 30/9 zijn er 1.223 voltijds = 44%.

Financiering

Investerings in onderwijs

In 2023 werd door de Vlaamse overheid 15,7 miljard euro uitgegeven aan onderwijs, dat komt neer op **29% van alle Vlaamse overheidsuitgaven**. Gecorrigeerd voor inflatie, nam het budget tussen 2018 en 2023 toe met 11%. Het overgrote deel van die uitgaven gaat naar de salarissen van het onderwijspersoneel (69%), gevolgd door werkingskosten (26%). Investerings (4%), bijvoorbeeld in infrastructuur, en andere uitgaven (1%) vormen maar een beperkt onderdeel van de uitgaven. In het basis-, secundair en het deeltijds kunstonderwijs gaat de kostprijs per leerling sinds 2012 in stijgende lijn. In 2023 bedroeg de **kostprijs per leerling** 6.875 euro in het gewoon basisonderwijs, 10.724 euro in het gewoon secundair onderwijs, 22.507 euro in het buitengewoon basisonderwijs, 26.688 euro in het buitengewoon secundair onderwijs en 1.679 euro in het deeltijds kunstonderwijs.²³

Er zijn verschillende redenen waarom personeelsuitgaven in Vlaanderen zwaarder doorwegen. Het gaat om de onderwijstijd²⁴, de instructietijd²⁵, de leerling-leerkrachtratio en de hoogte van de salarissen. De onderwijstijd ligt voor zowel het kleuter, het lager als het

²³ Statistiek Vlaanderen (2024), Onderwijsbegroting.

²⁴ De totale tijd inzake onderwijsactiviteiten waar er geleerd wordt: lessen maar ook excursies, projecten, zelfstandig werken, enz.

²⁵ De tijd alwaar er les wordt gegeven.

secundair onderwijs opvallend laag in internationaal vergelijkend perspectief en is sinds 2011 ook sterker gedaald dan gemiddeld internationaal gezien. In Vlaanderen moeten er dus, om eenzelfde aantal uur onderwijs aan te bieden, meer leerkrachten aangetrokken worden.²⁶ Ook op het vlak van instructietijd scoort Vlaanderen voor zowel het lager onderwijs als het secundair onderwijs boven het gemiddelde, wat ook betekent dat er meer leerkrachten nodig zijn.²⁷

Beleidsveld hoger onderwijs

Participatie, studievoortgang en studierendement

In het academiejaar 2022-2023 waren er 269.804 inschrijvingen in het hoger onderwijs. Sinds academiejaar 2013-2014 nam het aantal inschrijvingen in het hoger onderwijs toe met 22%. Daarbij moet opgemerkt worden dat in 2019-2020 de graduaatsopleidingen overgeheveld werden naar de hogescholen en dat de lerarenopleiding hervormd werd.²⁸ Daarnaast bereikte de opgaande demografische golf die startte in 2005 voor de pre-schoolse leeftijd vanaf 2023 de jongvolwassen leeftijd (18-24 jaar). De participatiegraad in het hoger onderwijs stijgt van 73,3% tot 77,9% tussen academiejaar 2012-2013 en academiejaar 2021-2022.

Het **studierendement**, het percentage studiepunten waar een student voor slaagt in een academiejaar, schommelt voor generatiestudenten in een professionele of academische bachelor al jaren tussen de 61% en de 63%. Ook in de masteropleiding is het studierendement stabiel, met schommelingen tussen 89% en 92%.²⁹

Van de studenten die in het academiejaar 2020-2021 aan een bacheloropleiding begonnen, heeft 29,5% het bachelordiploma behaald binnen de vooropgestelde studieduur. Dat aandeel is doorheen de jaren gedaald; in het academiejaar 2008-2009 was dit nog 36%. Ongeveer 20% haalt het diploma na een jaar extra studeren. 10% heeft 2 jaar extra nodig. Bij de graduaatsopleiding behaalde 25% van de studenten die gestart zijn in het academiejaar 2021-2022 het diploma binnen de vooropgestelde studieduur. 16% heeft er een jaar extra voor nodig en 6% twee jaar. Van de starters in academiejaar 2019-2020 heeft 48% nog geen diploma behaald begin 2024.³⁰

Van de studenten die gestart zijn in een bacheloropleiding in het academiejaar 2018-2019 heeft 26% de opleiding verlaten zonder een diploma te behalen. In 2008-2009 ging het om 28% van de studenten. Bij de graduaatsopleidingen ging het om 41% van de studenten die startten in 2019-2020.³¹

²⁶ OESO (2022), Education at a Glance 2022. Parijs: OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/3197152b-en>

²⁷ OESO (2022), *ibid.*

²⁸ Statistiek Vlaanderen (2024), Schoolbevolking hoger onderwijs.

²⁹ Statistiek Vlaanderen (2024), Studierendement in het hoger onderwijs.

³⁰ Statistiek Vlaanderen (2024), Studieduur in het hoger onderwijs.

³¹ Statistiek Vlaanderen (2024), Drop-out in het hoger onderwijs.

Beleidsveld deeltijds kunstonderwijs en volwassenenonderwijs

Participatie

In 2023 nam 11,2% van de volwassen bevolking (25-64 jaar) van het Vlaams Gewest deel aan een opleiding in een referentieperiode van 4 weken. De participatie aan levenslang leren in Vlaanderen blijft al lange tijd stabiel (10% in 2004).³²

15% van de Vlamingen is functioneel laaggeletterd (OESO-gemiddelde: 15%), 14% van hen is laaggecijferd (OESO-gemiddelde: 19%) en 19% heeft een te beperkt probleemoplossend vermogen in een digitale context (OESO-gemiddelde: 16%).³³ Deze groep burgers beschikt over onvoldoende basisvaardigheden om aan alle aspecten van de moderne maatschappij volwaardig te participeren. Ze ondervinden nadelen op het vlak van arbeidsmarkt en verloning, maar ook op het vlak van gezondheid, welbevinden, het persoonlijk leven of deelname aan de samenleving. Mensen met een migratieachtergrond hebben drie keer meer kans op een zeer laag geletterdheidsniveau, en nemen minder deel aan levenslang leren.³⁴ Het aandeel NT2 in het secundair volwassenenonderwijs is tussen schooljaar 2013-2014 (23%) en 2021-2022 (36,5%) toegenomen. Het aandeel NT2 in de basiseducatie bleef in diezelfde periode stabiel rond de 48%.³⁵

Levenslang leren is niet enkel belangrijk voor wie functioneel laaggeletterd is. Het is ook een middel om de mismatch tussen de gevraagde en beschikbare kwalificaties en competenties op de arbeidsmarkt weg te werken. Het aandeel werkenden die deelnemen aan levenslang leren ligt in het Vlaamse Gewest op 11,6% (2023). Voor deze doelgroep zien we eveneens geen veranderingen op het vlak van participatie sinds 2004. Het aandeel werklozen in het Vlaams Gewest dat deelneemt, is wel aanzienlijk toegenomen tussen 2004 (12,6%) en 2023 (17,9%).³⁶ 21% van de kortgeschoolden neemt deel aan onderwijs of vorming, ten opzichte van 68% van de hogeschoolden.³⁷ Ook de bereidheid om deel te nemen daalt met het opleidingsniveau: 67% van de kortgeschoolden nam niet deel en gaf aan niet te willen deelnemen, tegenover

³² Steunpunt Werk (2023), Vlaanderen binnen Europa: Opleiding.

<https://www.steunpuntwerk.be/cijfers/vlaanderen-binnen-europa-opleiding>

³³ Cincinnato, S. & Demeyer, I. (2016), Vaardig genoeg voor de 21^e eeuw? De eerste Vlaamse resultaten bij PIAAC. Gent: Universiteit Gent.

OESO (2016), Skills Matter: Further Results from the Survey of Adult Skills. Parijs: OECD Publishing.

<http://dx.doi.org/10.1787/9789264258051-en><http://dx.doi.org/10.1787/9789264258051-en>

³⁴ OESO (2022). OECD Skills Strategy Implementation Guidance for Flanders, Belgium: The Faces of Learners in Flanders, OECD Skills Studies. Parijs: OECD Publishing.

³⁵ Departement Onderwijs en Vorming (2024), Dataloep Inschrijvingen volwassenenonderwijs.

³⁶ Steunpunt Werk: Vlaanderen binnen Europa: opleiding <https://www.steunpuntwerk.be/cijfers/vlaanderen-binnen-europa-opleiding>

³⁷ OESO (2019), OECD Skills Strategy Flanders: Assessment and Recommendations. Parijs: OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/9789264309791-en>

OESO (2022), OECD Skills Strategy Implementation Guidance for Flanders, Belgium: The Faces of Learners in Flanders. Parijs: OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/7887a565-en>

Cincinnato, S. & Demeyer, I. (2016), Vaardig genoeg voor de 21^e eeuw? De eerste Vlaamse resultaten bij PIAAC. Gent: Universiteit Gent.

22% van de hoggeschoolden. Een gelijkaardig beeld is er voor werkenden (35%) werkzoekenden (31%) en niet-beroepsactieven (68%).³⁸

In het **deeltijds kunstonderwijs** gaan de leerlingenaantallen al jaren in stijgende lijn, met uitzondering van een knik in coronajaren 2020-2021 en 2021-2022. In het schooljaar 2023-2024 telde het dko 218.604 financierbare inschrijvingen, een stijging met 16,9% tegenover schooljaar 2014-2015. 73% daarvan was jonger dan 18 jaar.³⁹

Ook het hoger onderwijs heeft een belangrijke rol te spelen op het vlak van levenslang leren. Het aandeel studenten dat ouder is dan 25 jaar en zich voor een eerste keer inschrijft, schommelt rond de 11% sinds 2019-2020, het academiejaar waarin de graduaatsopleidingen van het volwassenenonderwijs werden overgeheveld naar de hogescholen.⁴⁰

Beleidsveld ondersteuning van het onderwijsveld

Schoolinfrastructuur

Het patrimonium aan schoolgebouwen is erg groot. De totale omvang van het gebouwenpark van het Vlaamse onderwijs werd in 2018 geschat op 19,1 miljoen vierkante meter. Het aantal aparte gebouwen werd op 17.995 geschat. Deze cijfers worden binnenkort geüpdatet. In 62% van de vestigingsplaatsen werden de gebouwen ook buiten de normale school- of werkuren gebruikt, zoals 's avonds, in het weekend of tijdens de schoolvakanties.⁴¹ Schoolgebouwen vervullen aldus een ruimere maatschappelijke functie. De schoolgebouwenmonitor leert dat 9% van de schoolgebouwen zijn gebouwd tussen 2013 en 2018. Naar schatting 20% werd gebouwd in de periode 1990-2013 en 47% van de schoolgebouwen werd gebouwd in de periode 1950-1989. 23% dateert dus van voor 1950.⁴² In 2018-2019 heeft 58% van de gebouwen doorheen de jaren een grote verbouwing of renovatie ondergaan, tegenover 51% in 2013.

Digitalisering

In het MICTIVO-onderzoek gaven directies en leerkrachten uit het lager en secundair onderwijs aan dat de ICT-infrastructuur in de scholen verbeterd is sinds de uitrol van de Digisprong. Het aandeel scholen dat over een ICT-beleidsplan beschikt is sterk gestegen. Van de scholen gewoon lager onderwijs beschikte in 2023 welgeteld 71% over een ICT-beleidsplan, tegenover 59% in 2018. In de scholen gewoon secundair onderwijs ging het om een stijging van 59% naar 73%. In het buitengewoon onderwijs zijn de cijfers gelijkaardig. Minstens 93% van de scholen heeft een ICT-coördinator.

³⁸ Van Langenhove, H., & Vansteenkiste, S. (2020). Drempels en motivatie bij het volgen van opleiding in Vlaanderen. Een analyse op basis van de Adult Education Survey. *Over.Werk. Tijdschrift van het Steunpunt Werk*, 30(1), pp. 30-38.

³⁹ Departement Onderwijs en Vorming (2023), *Statistisch Jaarboek 2022-2023*.

⁴⁰ Departement Onderwijs en Vorming (2024), *Dataloep Inschrijvingen hoger onderwijs*.

⁴¹ Agentschap voor Infrastructuur in het Onderwijs (2019), *Schoolgebouwenmonitor 2018-2019. Indicatoren voor de kwaliteit van schoolgebouwen in Vlaanderen*.

⁴² Agentschap voor Infrastructuur in het Onderwijs (2019), *ibid*.

Het ICT-gebruik en de ICT-competenties van leerkrachten zijn ook toegenomen. Volgens de directies gebruikt een meerderheid van de leerkrachten in het leerplichtonderwijs ICT tijdens de les en bij lesvoorbereidingen. Zowel in het lager als het secundair onderwijs schatten directies en leerkrachten de pedagogisch-didactische ICT-competenties van leerkrachten bovengemiddeld in.

Ook bij leerlingen nam het ICT-gebruik toe. In het basisonderwijs gebruiken leerlingen verschillende keren per jaar ICT in de les of om huiswerk te maken. In het secundair onderwijs loopt dat op tot net niet elke dag.

Directies en leerkrachten zijn relatief tevreden over het ICT-professionaliseringsaanbod. Er blijft evenwel een nood aan een doorgedreven ICT-professionalisering voor leerkrachten zodat zij de beschikbare digitale middelen optimaal kunnen gebruiken. Niet enkel voor kwaliteitsvol digitaal onderwijs, maar ook om de privacy en cyberveiligheid te kunnen garanderen.⁴³

Welbevinden

In recent onderzoek onder Vlaamse adolescenten (11-18 jaar) gaf ongeveer negen op de tien (90,6%) aan zich tevreden te voelen met hun leven. Iets meer dan de helft van de adolescenten (53,3%) gaf aan meermaals per week minstens één psychosociale klacht te ervaren. Er is daarbij een duidelijk verschil tussen onderwijsvormen: leerlingen uit het bso/arbeidsmarktfinaliteit (hierna: 'bso') en het tso/dubbele finaliteit (hierna: 'tso') scoorden doorgaans minder goed op vlak van mentaal welzijn dan leerlingen uit het aso/doorstroomfinaliteit (hierna: 'aso').⁴⁴

Uit de bevraging naar welbevinden door de onderwijsinspectie blijkt dat leerlingen uit het leerplichtonderwijs zich doorgaans goed voelen in de klas en op school. Driekwart van de leerlingen komt graag naar school of vindt de leerstof interessant. Dat impliceert echter dat een kwart van de leerlingen niet graag naar school komt en niet geboeid is door de leerstof. Er zijn geen grote verschillen tussen de periode 2016-2020 en de periode 2012-2015. Leerlingen uit het buitengewoon onderwijs voelen zich minder goed op school dan leerlingen uit het gewoon onderwijs en leerlingen in de A-stroom, het aso en het dbso voelen zich beter op school dan leerlingen in de B-stroom, het kso, tso en bso.⁴⁵ Bijna één op de tien leerlingen voelt zich vaak of altijd alleen op school. 7% van alle leerlingen wordt regelmatig gepest op school. In vergelijking met 2012-2015 is het percentage eenzame of gepeste leerlingen licht toegenomen.⁴⁶ In een bevraging van de Vlaamse Scholierenkoepel gaf 66% van bevraagde leerlingen aan zich meestal goed in hun vel te voelen op school. Meer dan één op drie (38%) gaf aan al eens gepest te zijn op de middelbare school door een medeleerling.⁴⁷

Hoewel tussen 2018 en 2022 het aandeel jongeren in Vlaanderen dat de aanbeveling van dagelijks gemiddeld 60 minuten matige tot zware fysieke activiteit volgt, gestegen is (van

⁴³ Profacts (2024), MICTIVO-4. Monitor voor ICT-integratie in het Vlaamse onderwijs 2023. Eindrapport van overheidsopdracht: Meting ICT-integratie in het Vlaamse onderwijs (MICTIVO). Profacts (2024), *ibid*.

⁴⁴ Schrijvers, K., Dierckens, M., & Deforche, B. (2023). Studie Jongeren en Gezondheid, Deel 3: mentaal, sociaal en fysiek welzijn [Factsheet]. Gent: Onderzoeksgroep Gezondheidsbevordering, Departement Volksgezondheid en Eerstelijnszorg, Faculteit Geneeskunde en Gezondheidswetenschappen, Universiteit Gent.

⁴⁵ Onderwijsinspectie (2021), *ibid*.

⁴⁶ Onderwijsinspectie (2021), *ibid*.

⁴⁷ Vlaamse scholierenkoepel (2023), Onderzoeksrapport.

17,5% naar 20,1%), nam schermgerelateerde zittijd in diezelfde periode toe: het aandeel jongeren met minder dan 2 uur schermtijd daalde van 7,8% naar 5,0%.⁴⁸ Volgens een bevraging bij ouders bracht 40% van de 0- tot 4-jarigen dagelijks minimaal 1 uur achter een scherm door.⁴⁹ Leerlingen uit het basisonderwijs en secundair onderwijs rapporteerden een langere schermtijd, zeker op de schoolvrije dagen. Onderzoek heeft een verband aangetoond tussen overmatig schermgebruik en slaapproblemen bij adolescenten, een verband dat sterker wordt doorheen de tijd.⁵⁰

In 2022 gaven zes op de tien jongvolwassenen (18-24 jaar) aan zich afhankelijk te voelen van hun smartphone (62%); een stijging in vergelijking met 2018 (48%).⁵¹ 43% van de jongeren geeft aan vaak afgeleid te worden door de smartphone of laptop. 45% gaat (eerder) akkoord met de stelling dat ze te veel spenderen aan schermen.⁵²

Uit de HBSC-studie bleek dat 13,4% van de jongeren in 2022 overgewicht of obesitas had. Dat is een toename sinds 2018, toen het om 11,9% van de jongeren ging.⁵³ De OESO wijst op de toename van het eten van bewerkt voedsel en voedsel met lage voedingswaarden.⁵⁴ Vlaamse jongeren rapporteerden in 2022 wel een betere consumptiefrequentie van water en frisdrank dan in 2018, waarbij er meer water werd gedronken en minder frisdrank. De consumptiefrequentie van fruit bleef gelijkaardig, terwijl die van groente afnam. Het aantal jongeren dat aangaf dagelijks te ontbijten nam tussen 2018 en 2022 af van 68,6% naar 58,6%.⁵⁵ Leerlingen die de schooldag vermoeid en hongerig starten, scoren gemiddeld lager op leesvaardigheid.⁵⁶

⁴⁸ Ierckens, M., Schrijvers, K. & Deforche B. (2023). Studie Jongeren en Gezondheid, Beweging en sedentair gedrag [Factsheet].

⁴⁹ Mediawijs (2022), MediaNest cijfers 2021: Onderzoek in Vlaanderen naar het mediagebruik en de mediawijsheid van 0- tot 18-jarigen en hun ouders. Brussel: Mediawijs, 2022.

⁵⁰ Ghekiere, A., Van Cauwenberg, J., Vandendriessche, A., Inchley, J., Gaspar de Matos, M., Borraccino, A., De Clerq, B. (2019). Trends in sleeping difficulties among European adolescents: Are these associated with physical inactivity and excessive screen time? *International Journal of Public Health*, 64, pp. 487-498.

⁵¹ De Marez, L., Sevenhant, R., Denecker, F., Georges, A., Wuyts, G., & Schuurman, D. (2023). imec.digimeter 2022: Digitale trends in Vlaanderen. Gent: imec.

⁵² Vanwynsberghe, H., Van Damme, K., Peeters H., D'haeseleer, S., Schokkenbroek, J.M., Martens, M., Sevenhant, R., Vanden Abeele, M., Ponnet, K., Callens, J., Schreuer, C. (2024). Onderzoeksrapport Apenstaartjaren: de digitale leefwereld van kinderen en jongeren. Gent: Mediaraven.

⁵³ Schrijvers, K., Dierckens, M., & Deforche, B. (2023). Studie Jongeren en Gezondheid, Voeding [Factsheet]. Gent: Onderzoeksgroep Gezondheidsbevordering, Departement Volksgezondheid en Eerstelijnszorg, Faculteit Geneeskunde en Gezondheidswetenschappen, Universiteit Gent.

⁵⁴ Burns, T. & Gottschalk, F. (2020), *ibid.*

⁵⁵ Schrijvers, K., Dierckens, M., & Deforche, B. (2023). Studie Jongeren en Gezondheid, Voeding [Factsheet].

⁵⁶ Denies K., N. Bleukx, L. Pelgrims, J. Laga, K. Van Steertegem, J. Dockx, M. Vanbuel, H. Van Keer & Aesaert K. (2023), *ibid.*

4. Transversale, horizontale en overkoepelende strategische doelstellingen

Overkoepelende strategische doelstelling 1: Inzetten op de verbindende en emanciperende rol van Nederlands

De kennis van het Nederlands is de sleutel om volwaardig deel uit te maken van onze Vlaamse samenleving en brengt ons allemaal samen. Nederlands leren, kennen en spreken zorgt ervoor dat de gelijke kansen die Vlaanderen biedt gegrepen kunnen worden. Nederlands is ook de taal die leren mogelijk maakt. We willen dat iedereen de kans krijgt om volledig deel te nemen aan ons onderwijs en zo een mooie toekomst op te bouwen. Ik blijf daarom het belang van het Nederlands in ons onderwijs benadrukken.

We maken werk van een samenhangend, meetbaar en *evidence-informed* stappenplan voor alle initiatieven Nederlands. Hiermee beantwoorden we de vraag naar een kwaliteitsvolle samenhang tussen opleidingen, professionalisering en extern aanbod.

We maken van scholen een taalmotor. We bevestigen Nederlands als de omgangstaal op scholen en ondersteun hen inhoudelijk en financieel in hun taalbeleid. We gaan voor ambitieuze minimumdoelen Nederlands in het basisonderwijs en verwacht dat alle leerlingen ze bereiken. In het lager onderwijs gaat minimaal de helft van de onderwijstijd naar Nederlands en wiskunde. We zetten in op taaltesten Nederlands en zet de taalintegratietrajecten en zomerscholen verder voor wie extra ondersteuning nodig heeft.

We verwachten van ouders dat ze Nederlands kennen of zich engageren om het te leren als hun kinderen Nederlandstalig onderwijs volgen. Dat is niet alleen nodig om met de school te kunnen communiceren, maar ook om hun kinderen buiten de schooluren in contact te laten komen met Nederlands. Het laat ouders overigens toe van nabij de schoolloopbaan van hun kinderen op te kunnen volgen. We geven ouders en anderstalige nieuwkomers alle kansen om Nederlands te leren door centra voor volwassenenonderwijs en centra voor basiseducatie prioritair te laten inzetten op cursussen Nederlands. Via een structurele samenwerking tussen het basis- en secundair onderwijs en het volwassenenonderwijs stemmen we de taalintegratietrajecten voor leerlingen en ouders beter op elkaar af.

In het hoger onderwijs waarborgen we het Nederlands als onderwijstaal, onder meer door geen uitzonderingen meer toe te laten op de equivalentievoorwaarde.

U vindt de onderliggende operationele doelstellingen in uitvoering van deze overkoepelende strategische doelstelling terug onder de respectieve inhoudelijke structuurelementen 'kleuter en leerplichtonderwijs (beleidsveld kleuter- en leerplichtonderwijs)', 'hoger onderwijs' (beleidsveld hoger onderwijs), 'volwassenenonderwijs' (beleidsveld deeltijds kunstonderwijs en volwassenenonderwijs') en 'ondersteuning van het onderwijsveld (beleidsveld ondersteuning van het onderwijsveld). Het gaat om volgende operationele doelstellingen:

- *Operationele doelstelling 1: Een sterke taalvaardigheid Nederlands bij alle leerlingen realiseren (ISE kleuter- en leerplichtonderwijs)*
- *Operationele doelstelling 10: Het Nederlands als onderwijstaal in het hoger onderwijs vrijwaren (ISE hoger onderwijs)*
- *Operationele doelstelling 16: Nederlands versterken via het volwassenenonderwijs (ISE volwassenenonderwijs)*
- *Operationele doelstelling 21: Ouders responsabiliseren om Nederlands te gebruiken (ISE ondersteuning onderwijsinstellingen en onderwijsveld)*

Overkoepelende strategische doelstelling 2: De lat hoog leggen voor onderwijskwaliteit

Kwaliteitsvol onderwijs is de beste start die we aan onze kinderen kunnen geven om vooruit te geraken. We streven ernaar om van onze Vlaamse scholen ware kansenmachines te maken voor onze jeugd. We leggen de lat hoog en zet in op excellentie zowel inzake kennis als inzake arbeidsmarktgerichte vakbekwaamheden. Ons onderwijs hoort thuis in de Europese top. Ik stel hoge verwachtingen en bied ondersteuning om die lat te halen. Hoe meer jongeren we kunnen laten genieten van hoogstaand onderwijs, hoe beter onze toekomstige welvaart gegarandeerd is.

Voor de nieuwe minimumdoelen in het basisonderwijs ligt de focus op Nederlands, wiskunde, en een kennisrijk curriculum met aandacht voor STEM en persoonsvormende en socialiserende vaardigheden. De minimumdoelen zijn, ook in het secundair onderwijs, het minimum: scholen kunnen veel verder gaan. We ondersteunen de opmaak van leerplannen van onderuit. . Die leerplannen zijn ambitieuzer dan de minimumdoelen. De leerplannen worden goedgekeurd door het schoolbestuur.

Ik verwacht van scholen dat ze duidelijk en regelmatig evalueren. Ik ga voor een onafhankelijk keurmerk voor leermiddelen en laat invulboeken uitdoven. Ik zet in op een herwaardering van het tso, bso en kso. Ik wijs ouders op hun verantwoordelijkheid om mee te bouwen aan de ideale leeromgeving voor hun kinderen. Ik zorg voor een maximale ondersteuning van scholen en leerkrachten, onder meer door de planlast te verminderen.

Ik breng de output van scholen in beeld met indicatoren, zoals het optimaal inzetten van het aantal beschikbare lesdagen en de Vlaamse toetsen. De onderwijsinspectie focust opnieuw op haar kernopdracht en krijgt hiervoor voldoende personeel.

We laten de bestaande toetsen evalueren en op basis van die evaluatie beslissen we over een uitbreiding naar het vierde jaar van het secundair onderwijs en naar andere leergebieden. Onderwijsverstrekkers hebben (overeenkomstig de decretale bepalingen ter zake) de mogelijkheid om eigen items toe te voegen bij de Vlaamse toetsen, zonder de vergelijkbaarheid te hypothekeren.

Ik blijf inzetten op performante studie-oriëntering om jongeren toe te leiden naar de juiste opleiding in het secundair en hoger onderwijs en om de studievoortgang te bewaken.

Ik maak van verplichte starttoetsen, met een remediëringstraject voor studenten die een onvoldoende halen, stapsgewijs de standaard in de bacheloropleidingen.

Op vlak van levenslang leren zetten we stappen vooruit, maar blijven we in Vlaanderen beneden het EU-gemiddelde. Ik wil de opleidingsdeelname in Vlaanderen verhogen om een antwoord te bieden op de kwalitatieve en kwantitatieve mismatch tussen de beschikbare competenties en wat onze arbeidsmarkt nu en in de toekomst nodig heeft.

U vindt de onderliggende operationele doelstellingen in uitvoering van deze strategische doelstelling terug onder de respectieve inhoudelijke structuurelementen 'kleuter en leerplichtonderwijs (beleidsveld kleuter- en leerplichtonderwijs)', 'hoger onderwijs' (beleidsveld hoger onderwijs), deeltijds kunstonderwijs en 'volwassenenonderwijs' (beiden beleidsveld deeltijds kunstonderwijs en volwassenenonderwijs)", onderwijsinspectie, 'ondersteuning van het onderwijsveld en studietoelagen (allen beleidsveld ondersteuning van het onderwijsveld). Het gaat om volgende operationele doelstellingen:

- *Operationele doelstelling 2: Samen gaan voor een kennisrijk en ambitieus curriculum in het leerplichtonderwijs (ISE kleuter- en leerplichtonderwijs)*
- *Operationele doelstelling 11: Studievoortgang bewaken, onder meer door een performante studie-oriëntering (ISE Hoger onderwijs)*
- *Operationele doelstelling 15: Streven naar een toegankelijk en kwaliteitsvol deeltijds kunstonderwijs (ISE Deeltijds Kunstonderwijs)*
- *Operationele doelstelling 17: De participatie aan levenslang leren verhogen door meer in te zetten op diplomagerichte opleidingen en functionele geletterdheid (ISE Volwassenonderwijs)*
- *Operationele doelstelling 20: De externe kwaliteitscontrole door de onderwijsinspectie waarborgen (ISE Onderwijsinspectie)*
- *Operationele doelstelling 22: Kwaliteitszorg en -ontwikkeling stimuleren (ISE ondersteuning onderwijsinstellingen en onderwijsveld)*
- *Operationele doelstelling 23: Versterken van het technisch en beroepsgericht onderwijs (ISE ondersteuning onderwijsinstellingen en onderwijsveld)*
- *Operationele doelstelling 24: De betrokkenheid bij de schoolloopbaan verhogen (ISE ondersteuning onderwijsinstellingen en onderwijsveld)*
- *Operationele doelstelling 25: Scholen maximaal ondersteunen (ISE ondersteuning onderwijsinstellingen en onderwijsveld)*
- *Operationele doelstelling 31: een brede toegang tot het hoger onderwijs waarborgen via studietoelagen (ISE studietoelagen)*

Overkoepelende strategische doelstelling 3: Sterk onderwijspersoneel garanderen

We vragen respect voor onze leraars en directies en ondersteun hun gezag. We geven ze het vertrouwen dat ze verdienen en verminder de planlast zodat ze zich kunnen concentreren op wat echt telt: lesgeven. Ik luister naar hun zorgen en neem concrete maatregelen om het beroep van leraar aantrekkelijker te maken. Zo zorg ik ervoor dat meer Vlamingen kiezen voor een carrière in het onderwijs én dat ze er ook graag blijven.

We zetten de maatregelen tegen het lerarentekort verder. Ik ga na hoe ik de werkzekerheid van startende leerkrachten kan verhogen en ik werk drempels voor zij-instromers weg. Ik schat alle taken van leraren naar waarde en moderniseer het personeelsstatuut. Daarnaast zet ik in professionalisering, bijvoorbeeld door de lerarenopleidingen te versterken.

Het kernprofiel voor schooldirecteurs wordt het uitgangspunt voor iedereen met een leidende functie in het onderwijs, waarbij ik een Vlaanderenbrede uniforme basisopleiding voor directeurs introduceer. Ik stimuleer een degelijk hr-beleid in het onderwijs. Ik onderzoek een vereenvoudiging en codificatie van de bestaande onderwijswetgeving om zo het onderwijsveld zoveel mogelijk rechtszekerheid en voorspelbaarheid te garanderen.

U vindt de onderliggende operationele doelstellingen in uitvoering van deze strategische doelstelling terug onder de respectieve inhoudelijke structuurelementen 'kleuter en leerplichtonderwijs (beleidsveld kleuter- en leerplichtonderwijs)', 'hoger onderwijs' (beleidsveld hoger onderwijs) en 'ondersteuning van het onderwijsveld (beleidsveld ondersteuning van het onderwijsveld). Het gaat om volgende operationele doelstellingen:

- *Operationele doelstelling 3: Leraren waarderen (ISE Kleuter- en leerplichtonderwijs)*
- *Operationele doelstelling 4: Leiderschap in scholen versterken (ISE Kleuter- en leerplichtonderwijs)*
- *Operationele doelstelling 12: De lerarenopleiding versterken (ISE Hoger Onderwijs)*
- *Operationele doelstelling 26: Effectieve professionalisering structureel verankeren in de loopbaan van de leraar (ISE ondersteuning onderwijsinstellingen en onderwijsveld)*

Overkoepelende strategische doelstelling 4: Investeren in sterk onderwijs

Om te investeren in mensen kunnen we niet ambitieus genoeg zijn. Ik doe daarom een aanzienlijke investering om ons onderwijs te versterken. Ik voorzie financiële ondersteuning voor scholen voor hun taalbeleid Nederlands en ondersteun taalintegratietrajecten en zomerscholen. Ik investeer in instromende leerkrachten: ik zorg ervoor dat startende leerkrachten 20% van hun opdracht kunnen besteden in het kader van aanvangsbegeleiding. Zij-instromers kunnen ook na 2025 tot 15 jaar anciënniteit meenemen. Ik zorg voor middelen om de klasgrootte werkbaar te houden voor elke leraar. Ik investeer in het beroeps-, technisch- en kunstsecundair onderwijs. Ik voorzie extra werkingsmiddelen voor de duurste richtingen zodat de schoolfactuur van leerlingen gedrukt wordt en de betaalbaarheid van ons onderwijs verbetert.

Ik hervorm het financieringsmodel van het hoger onderwijs met doeltreffende, evenwichtige, voorspelbare, rechtvaardige parameters en garandeer de financiering van hogescholen (met inbegrip van de graduaten) en universiteiten. Ik investeer in studentenvoorzieningen om tegemoet te komen aan de groeiende noden.

Ik ondersteun het volwassenenonderwijs om ervoor te zorgen dat nieuwkomers die de taalcursus NT2 volgen het niveau B1-mondeling halen.

Investeren in sterk onderwijs betekent ook investeren in onderwijsinfrastructuur. We bekijken hoe gemeenschappelijke campussen waar gewoon en buitengewoon onderwijs samenwerken voorrang kunnen krijgen bij investeringen. Daarbij zullen gemeenschappelijke campussen waar gewoon en buitengewoon onderwijs samenwerken hoger scoren.

Ik blijf inzetten op capaciteitsuitbreidingen in het leerplichtonderwijs, met bijzondere aandacht voor de B-stroom en het buitengewoon onderwijs. Ik maak verder werk van de vergroening van onze schoolinfrastructuur, onder meer door te investeren in zonnepanelen op schooldaken. Ook de investeringen in luchtkwaliteit via het luchtkwaliteitsfonds zet ik verder. Ik herhaal de investeringen in de ICT-infrastructuur van scholen. Ook in het hoger onderwijs investeer ik in infrastructuur om ze technologisch en duurzaam te maken.

U vindt de onderliggende operationele doelstellingen in uitvoering van deze strategische doelstelling terug onder de respectieve inhoudelijke structuurelementen 'kleuter en leerplichtonderwijs (beleidsveld kleuter- en leerplichtonderwijs)', 'hoger onderwijs' (beleidsveld hoger onderwijs) en 'ondersteuning van het onderwijsveld (beleidsveld ondersteuning van het onderwijsveld). Het gaat om volgende operationele doelstellingen:

- *Operationele doelstelling 5: Investeren in Nederlands (ISE Kleuter- en leerplichtonderwijs)*
- *Operationele doelstelling 6: Investeren in leraren (ISE Kleuter- en leerplichtonderwijs)*
- *Operationele doelstelling 7: Investeren in technisch, kunst- en beroepssecundair onderwijs (ISE Kleuter- en leerplichtonderwijs)*
- *Operationele doelstelling 13: Investeren in hoger onderwijs (ISE Hoger onderwijs)*
- *Operationele doelstelling 19: Investeren in Nederlands voor volwassenen (ISE Volwassenenonderwijs)*
- *Operationele doelstelling 19: Investeren in onderwijsinfrastructuur (ISE Onderwijsinfrastructuur)*
- *Operationele doelstelling 27: Investeren in digitalisering (ISE ondersteuning onderwijsinstellingen en onderwijsveld)*

5. Beleidsveld 1 : Kleuter en leerplichtonderwijs

Inhoudelijk structurelement 1.1 : Kleuter- en leerplichtonderwijs

Strategische doelstelling 1: Inzetten op de verbindende en emanciperende rol van Nederlands

Operationele doelstelling 1: Een sterke taalvaardigheid Nederlands bij alle leerlingen realiseren

Nederlands is zoals elke andere taal ter wereld: je leert het beter, sneller en met meer plezier door het vaker en op meer plaatsen te spreken en te horen. Nederlands is de omgangstaal op school, zowel binnen als buiten de klas. Zo brengen we kinderen samen en geven we iedereen extra oefenkansen. Elke leraar is een leraar Nederlands: bij elke evaluatie (toets, taak) kan de gebruikte taal geëvalueerd én beoordeeld worden.

Ik zet in woord en daad in op Nederlands in het basisonderwijs en ga voor ambitieuze minimumdoelen Nederlands. De minimumdoelen Nederlands zijn daarbij in het lager onderwijs niet alleen te bereiken op populatieniveau, maar ook op individueel niveau.

Alle kinderen leggen bij het begin van de derde kleuterklas een koalatest af. Ik laat deze test actualiseren. Kinderen met een taalachterstand Nederlands kunnen daarna bijna een volledig schooljaar worden ondersteund en bijgewerkt. Ook leerlingen die later instromen in ons onderwijs leggen in de toekomst een taaltest af, waarna ze als dat nodig is een taalintegratietraject volgen tot en met het apart en tijdelijk bijwerken in een taalbadklas zoals in het kader van onthaalklassen anderstalige nieuwkomers (OKAN).

Van leesbevordering maak ik een speerpunt. De gecoördineerde en onderbouwde actieplannen uit 'Een Leesoffensief voor Vlaanderen' kunnen het verschil maken. Ik zet samen met mijn collega bevoegd voor Cultuur het Leesoffensief verder.

Het Vlaamse onderwijs in Brussel is en blijft een succesverhaal: veel Brusselse ouders kiezen voor een Nederlandstalige school vanuit het besef dat kennis van het Nederlands een grote troef is voor de toekomstkansen van hun kinderen. Ook onze Vlaamse onderwijscultuur en nog steeds goede onderwijskwaliteit oefenen een sterke aantrekkingskracht uit op gezinnen. Ik wil sterk onderwijs voor ieder kind. Bij uitstek in een meertalige stad als Brussel moet de focus daarom meer dan ooit op het Nederlands liggen. Samen met mijn collega bevoegd voor Brussel, de Vlaamse Gemeenschapscommissie en het Onderwijscentrum Brussel (OCB) trek ik volop de kaart van het Nederlands. Daarbij maken we werk van taalcursussen, taalbaden en zomerscholen. Leerpunt ondersteunt het OCB en lerarenteams om meer op basis van praktijkonderzoek te werken. Deze acties vormen onderdeel van het totaalplan Nederlands dat de Vlaamse Regering voor Brussel zal uitwerken.

We werken ook mee aan het totaalplan Nederlands dat wordt uitgewerkt voor de Vlaamse Rand. Samen met mijn collega bevoegd voor de Vlaamse Rand zetten we onder meer in op zo veel mogelijk lessen en oefenkansen Nederlands.

Strategische doelstelling 2: De lat hoog leggen voor onderwijskwaliteit

Operationele doelstelling 2: Samen gaan voor een kennisrijk en ambitieus curriculum in het leerplichtonderwijs

We zetten in woord en daad in op Nederlands in het basisonderwijs en ga voor ambitieuze minimumdoelen Nederlands.

In het basisonderwijs wordt opnieuw op de kern gefocust: een kennisrijk curriculum, met veel aandacht voor kennis van het Nederlands en wiskunde, persoonsvormende en socialiserende vaardigheden. De minimumdoelen Nederlands zijn daarbij in het basisonderwijs niet alleen te bereiken op populatieniveau, maar ook op individueel niveau.

Bij de ontwikkeling van de minimumdoelen houden we ook rekening met de aanbevelingen van de parlementaire Commissie Grensoverschrijdend Gedrag.

Er wordt voor het kleuteronderwijs een kennisrijk curriculum geformuleerd. Hierin zijn woordenschat en luistervaardigheden te bereiken minimumdoelen. Spreekvaardigheden en aanvankelijke lees- en schrijfvaardigheden worden na te streven minimumdoelen. We vervangen de bestaande ontwikkelingsdoelen binnen het leergebied lichamelijke opvoeding door een ambitieuzer en concreter curriculum van brede motorische vaardigheden.

Bij de ontwikkeling van de nieuwe minimumdoelen lager onderwijs wordt in een kennisrijk curriculum de focus op Nederlands en wiskunde gelegd. Er is daarbij aandacht voor STEM.

In het lager onderwijs leggen we vast dat minimaal de helft van de onderwijstijd naar wiskunde en Nederlands moet gaan. Ook voor kinderen van de lagere school zetten we samen met mijn collega bevoegd voor Sport in op het ontwikkelen van hun motorische vaardigheden, aanvullend op bestaande concepten zoals Multimove en schoolsportinitiatieven. (zie OD 22 voor het beleid rond Vlaamse toetsen).

We zetten samen met mijn collega bevoegd voor Sport in op het ontwikkelen van motorische vaardigheden van kleuters en leerlingen in de lagere school.

We bevestigen expliciet dat scholen veel verder kunnen gaan dan de minimumdoelen. Om de onderwijskwaliteit te versterken, de planlast te verlagen en de autonomie van leraren en schoolteams te stimuleren, ondersteunen we de opmaak van leerplannen van onderuit. Die leerplannen zijn ambitieuzer dan de minimumdoelen.

We bepalen de rollen helder: leerplannen worden niet langer goedgekeurd door de onderwijsinspectie. De ontwikkelaars van een leerplan kunnen dat desgewenst voor advies voorleggen aan het Agentschap voor Hoger Onderwijs, Volwassenenonderwijs, Kwalificaties

en Studietoelagen (AHOVOKS). De onderwijsinspectie controleert dienaangaande voortaan in elke school alleen nog in welke mate minimumdoelen en maximale leerwinst bereikt worden (zie OD 20). Om de onderwijskwaliteit te versterken, de planlast te verlagen en de autonomie van leraren en schoolteams te stimuleren, ondersteunen we de opmaak van leerplannen van onderuit. Die leerplannen zijn ambitieuzer dan de minimumdoelen. We bepalen de rollen helder. De leerplannen worden goedgekeurd door het schoolbestuur.

In samenspraak met de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV) evalueren we de systematiek van curriculumdossiers en beroepskwalificaties met het oog op een vereenvoudiging.

Strategische doelstelling 3: Sterk onderwijspersoneel garanderen

Operationele doelstelling 3: Leraren waarderen

We versterken zowel beginnende als ervaren leraren, schooldirecties en schoolbesturen. Ik zet de maatregelen verder die in het terugdringen van het lerarentekort de afgelopen jaren zijn genomen.

We zetten in op de verdere actualisering van de onderwijsorganisatie en het personeelsstatuut. We gaan in sociaal overleg om de vaste benoeming te verfijnen om maximaal beginnende leraren in het onderwijs te houden en te verhinderen dat de huidige regeling remmend werkt voor ervaren leraren in de flexibiliteit van hun loopbaan. Daarbij vertrekken we vanuit het principe dat alle leraren maximaal worden ondersteund en dienstanciënniteit opbouwen in elke school waar ze werken. Er wordt niet langer onderscheid gemaakt tussen de verschillende scholengemeenschappen, koepels en netten. Vastbenoemde leraren zullen hun benoeming én dienstanciënniteit makkelijker kunnen meenemen naar een school van een ander net. Daarnaast vereenvoudigen we de ontslagregeling. De opzegtermijn in geval van vrijwillig ontslag wordt opgetrokken a rato van het aantal jaren dienstanciënniteit.

De grote verscheidenheid aan verlofstelsels in het onderwijs zorgen voor problemen inzake organiseerbaarheid en vervangingen, onzekerheid voor beginnende leraren en voor extra werkdruk bij collega's. Daarom gaan we na of het aantal verlofstelsels gereduceerd kan worden. We willen het aantal detacheringen vanuit onderwijs reduceren. Na 5 jaar moet het personeelslid kiezen om in onderwijs te blijven of niet zodat andere personeelsleden sneller werkzekerheid krijgen.

Ik toon waardering voor onze leraren en ons voltallige onderwijspersoneel en kies principieel hun kant. Er komt een nultolerantie tegen geweld en bedreigingen aan leraren en het voltallige onderwijspersoneel. De Vlaamse overheid stelt zich per definitie burgerlijke partij in elk geval van werkonbekwaamheid.

Operationele doelstelling 4: Leiderschap in scholen versterken

Het kernprofiel van de directeur wordt het uitgangspunt voor iedereen met een leidende functie in het onderwijs.

Van schooldirecteurs worden steeds meer managementvaardigheden verwacht. Een pedagogisch bekwaamheidsbewijs voor alle directies is vanaf een bepaalde schoolgrootte niet noodzakelijk – vermits velen nooit voor de klas komen te staan – en zal dus ook niet langer vereist worden. Wel moet er in een directieteam, in functie van de evaluatie van leraren en ander pedagogisch personeel, minstens een iemand zijn met een pedagogisch bekwaamheidsbewijs.

Ter competentieversterking en wat meer uniformiteit komt er – cf. de engagementsverklaring lerarenopleiding – evenwel een uniforme **Vlaanderenbrede basisopleiding voor directeurs**, geschikt om ook als werkstudent te volgen. Zo willen we op een kwaliteitsvolle manier ook **externe profielen aantrekken**.

We stimuleren een degelijk hr-beleid in het onderwijs, waarbij er aandacht is voor kerntaken en voor alle fases in een onderwijscarrière van aanvang tot het einde van de loopbaan. We vragen aan de onderwijsinspectie om het hr-beleid mee te nemen in al haar doorlichtingen (zie OD 20).

Scholen zijn zich vaak nog te weinig bewust van alle mogelijkheden die vandaag bestaan om iemand te werk te stellen. Er komt een ondersteunend aanspreekpunt of hr-team bij AGODI dat scholen wegwijs maakt in personeelsregelgeving, zodat elke drempel om een gemotiveerd personeelslid aan te stellen zou verdwijnen.

We moedigen daarnaast scholen aan om volop de vrijheden te gebruiken die ze hebben bij de organisatie van hun school. Desgevallend kunnen proeftuinen worden erkend. Dergelijke proeftuinen kunnen ‘van onderuit’ groeien en moeten niet noodzakelijk kaderen in een groot overheidsproject.

We stimuleren de professionalisering van schoolbesturen om scholen slagkrachtiger te maken, planlast te drukken en de onderwijskwaliteit te versterken.

Strategische doelstelling 4: Investeren in sterk onderwijs

Operationele doelstelling 5: Investeren in Nederlands

Het niveau van het Nederlands moet omhoog bij alle leerlingen. Dat is onmisbaar voor gelijke en eerlijke kansen van kinderen en jongeren. Als leerlingen genoeg Nederlands kennen, kunnen leraren zich meer focussen op hun kerntaak én pikken leerlingen meer op van de lessen. Daarom ondersteunen we scholen inhoudelijk én financieel bij een sterk taalbeleid Nederlands voor alle leerlingen.

Ook leerlingen die later instromen in ons onderwijs leggen **een taaltest** af, waarna ze als dat nodig is een taalintegratietraject volgen tot en met het apart en tijdelijk bijwerken in een taalbadklas zoals in het kader van OKAN.

We ondersteunen intensieve taalintegratietrajecten Nederlands en zomerscholen structureel (zie ook OD 1).

Operationele doelstelling 6: Investeren in leraren

Om de praktijkschok bij startende leraren op te vangen, is een goede voorbereiding in de lerarenopleiding enerzijds en aanvangsbegeleiding anderzijds cruciaal. We versterken en actualiseren het curriculum van de lerarenopleidingen met focus op vakinhoud, vakdidactiek en klasmanagement. We zorgen er tevens voor dat startende leraren in het startjaar van tewerkstelling 80% van de opdracht presteren in het kader van les- en andere opdrachten en 20% besteden in het kader van de aanvangsbegeleiding. We onderzoeken ook andere maatregelen die de werkzekerheid bevorderen.

We maken het voor zij-instromers aantrekkelijker om de stap naar onderwijs te zetten. We rekenen af met drempels zoals de laattijdige berekening van hun loon. We zorgen ervoor dat zij ook na 2025 tot 15 jaar anciënniteit kunnen meenemen.

Voor zij-instromers worden er ook extra inspanningen gedaan om haalbare, aantrekkelijke en aangepaste trajecten te voorzien inzake inhoud en organisatie. Daarbij wordt een EHBO-pakket (Eerste Hulp Bij Onderwijs) met praktische richtlijnen inzake onder andere klasmanagement en didactiek aangeboden. Daarnaast leiden we zij-instromers actief toe naar de lerarenopleidingen en zetten we versterkt in op leraar in opleiding-trajecten en aanvangsbegeleiding. Ik voorzie gepaste opleidingen op maat voor zij-instromers. We ambieren een afsprakenkader inzake vrijstellingenbeleid en de erkenning van eerder verworven competenties (EVC) en eerder verworven kwalificaties (EVK).

We trekken de nodige middelen uit om de klasgrootte in het basisonderwijs werkbaar te houden voor de leraar en genoeg capaciteit te voorzien. Zo zorgen we ervoor dat de talige interacties en de kwaliteit van het onderwijs versterkt worden. We brengen nieuwe expertise binnen via de master basisonderwijs en creëer extra ruimte voor directies basisonderwijs om ook andere geschikte profielen aan te trekken die de leraren kunnen ontzorgen en versterken.

Operationele doelstelling 7: Investeren in technisch, kunst- en beroepssecundair onderwijs

We trekken volop de kaart van het beroeps- en technisch secundair onderwijs, dat we nog beter laten aansluiten op de reële arbeidsmarkt of de aansluitende vervolgopleidingen. We laten bedrijven participeren in het beroeps- en technisch onderwijs. Zo brengen we leerlingen, scholen, bedrijfswereld en werk dicht bij elkaar. Hybride professionele carrières tussen onderwijs en bedrijfswereld stimuleren we. Om (vak)leraren zo efficiënt mogelijk in te zetten, stimuleren we scholen om samen te werken, ook over de netten heen.

In het kader van kostenbeheersing investeren we in extra werkingsmiddelen voor het tso, bso en kso. We leggen daarbij de focus op de duurste richtingen voor de leerlingen. We laten controleren dat die bijkomende middelen ingezet worden voor het verlagen van de schoolfactuur. Hierdoor verbeteren we de betaalbaarheid van ons onderwijs.

Strategische doelstelling 5: Het aanbod en de financiering van het leerplichtonderwijs optimaliseren

Operationele doelstelling 8: Autonomie en transparantie in de besteding van middelen in balans brengen

Scholen en schoolbesturen staan centraal in het waarborgen van de onderwijskwaliteit. We verwachten van schoolbesturen dat ze over een open en transparante boekhouding beschikken waarin duidelijk is hoeveel van de ontvangen omkaderings- en werkingsmiddelen ingezet worden in de school en hoeveel bovenschools. Het uitgangspunt blijft daarbij: middelen – zowel financieel als personeel – moeten terechtkomen op de klasvloer bij leerlingen en leraren.

We vereenvoudigen de omkadering.

Zodra scholen een gelijkvormige open en transparante boekhouding hebben, ontkleuren we de middelen die worden toegekend aan scholen en voeren we in het basis- en secundair onderwijs twee open end-omkaderingsbudgetten (1 voor primaire processen in de klas, 1 voor secundaire processen) in. Daarnaast voorzien we 1 budget aan werkingsmiddelen. De budgetten voor professionalisering en ondersteuning worden gegenereerd door de scholen en toegekend aan de schoolbesturen, die autonoom transparante keuzes maken inzake de besteding en de externe begeleiding.

Gezien de ontkleuring van de middelen is het ook van belang om de nodige financiële controles en audits te kunnen uitvoeren. Daarom krijgt de verificatie de expliciete opdracht om de doelmatigheid van de inzet van middelen (inzet in primaire processen, secundaire processen, bovenschools) na te gaan.

De administratieve realiteit moet de feitelijke toestand weerspiegelen. We starten een transitie op waarbij we de administratieve entiteit 'school' laat aansluiten bij de pedagogische realiteit. Ik teken een financieringssysteem uit waarbij schoolbesturen er geen belang bij hebben om zich in kleinere entiteiten op te splitsen.

Voor de lesuren behouden we een koppeling aan vakbekwaamheid, maar gaan we na of een eenvoudiger systeem kan worden uitgewerkt.

We geven meer financiële flexibiliteit aan scholen, door toe te laten dat in geval van een lerarentekort tot 40% van de niet ingevulde middelen uit het budget omkadering primair proces omgezet kunnen worden in omkadering secundair proces.

We stimuleren ook de samenwerking – ook over de netten heen - waarbij de krachten gebundeld worden en de middelen efficiënter worden ingezet.

Operationele doelstelling 9: Een rationeel studieaanbod en scholenlandschap realiseren

Sterke basisscholen staan garant voor een sterke start voor elk kind. Basisscholen moeten zo veel mogelijk ingebed zijn in de lokale leefgemeenschappen om de bereikbaarheid, de betrokkenheid en de sociale integratie in de leefomgeving van de leerlingen te waarborgen. We blijven die lokale verankering garanderen.

De huidige invulling van de onderwijsvrijheid betekent te vaak dat studierichtingen in het secundair onderwijs in een regio meermaals worden ingericht voor telkens een te kleine groep leerlingen. We geven gefaseerd een nieuwe invulling en rationaliseren door de keuzevrijheid per onderwijszone te waarborgen tot op het hogere niveau van de onderwijsvorm, de finaliteit en het studiedomein en niet langer tot op het niveau van de studierichting. Bij het beoordelen van de vrije keuze wordt het onderscheid gemaakt tussen de scholen van het officieel onderwijs enerzijds en het vrij onderwijs anderzijds. De minumpakketten worden in die oefening meegenomen. We screenen op het niveau van de onderwijszones het aanbod op overlap en kijk waar er eventueel kan worden bijgestuurd.

In het secundair onderwijs werden recent grote hervormingen doorgevoerd. We volgen de implementatie van die hervormingen op en stuur gericht bij waar nodig. In 2025-2026 wordt de matrix secundair onderwijs gescreend. We optimaliseren de inzet van de differentiatie-uren in de eerste graad. We geven scholen meer vrijheid bij de invulling van het pakket aan differentiatie-uren. Ze kunnen ervoor kiezen om die in te vullen met algemene (Nederlands, wiskunde ...) dan wel praktijk- of technische vakken. Op die manier kunnen scholen vanaf het eerste jaar maximaal inspelen op de capaciteiten en interesses van leerlingen en op het aso-, tso-, kso- en bso-aanbod in de volgende jaren.

Het opsplitsen van leerlingen in het officieel onderwijs per levensbeschouwing is organisatorisch moeilijk. We maken daarom voor het officieel onderwijs de omslag naar een model waarin twee uur interlevensbeschouwelijke dialoog voorzien wordt in het basis- en secundair onderwijs binnen de lessentabel.

Aan de 6 erkenningscriteria voor voorlopige erkenning van een nieuwe school worden extra criteria toegevoegd, minstens inzake de vereisten ten aanzien van de bestuurders en herkomst van financieringsstromen.

We evalueren de uitrol van het decreet over de onderwijsinternaten.

Ouders moeten hun kinderen kunnen inschrijven in de school van hun voorkeur. We voorzien de nodige middelen voor capaciteitsuitbreiding. Scholen secundair onderwijs krijgen de mogelijkheid om in overcapaciteit inschrijvingen te aanvaarden van leerlingen uit de buurt

We sensibiliseren scholen over de mogelijkheden die het inschrijvingsdecreet biedt inzake de buurtwerking en ondervertegenwoordigde groepen in de leerlingenpopulatie.

Als er wachtlijsten in het Nederlandstalige onderwijs in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest zijn en we zijn bekommerd om de kwaliteit van ons onderwijs, dan is het maar de logica zelve dat we voorrang geven aan de kinderen van de ouders die in woord en daad deel willen uitmaken van onze Nederlandstalige gemeenschap. We houden vast aan het bestaande systeem met een voorrangsregel voor Nederlandstaligen omdat het belangrijk is dat Brusselse Vlamingen en al wie thuis Nederlands spreekt een plaats krijgen in ons Vlaamse onderwijs in Brussel. Dat garandeert een kritische massa leerlingen van bewezen Nederlandskundige ouders in ons onderwijs en stimuleert de verantwoordelijkheid van elke onderwijsactor. Ouders die het Nederlands niet machtig zijn, maar wel via een deelnamebewijs aantonen lessen NT2 te volgen, krijgen voorrang bij schoolinschrijvingen voor het basisonderwijs voor 35% van de plaatsen in het basisonderwijs. We maken werk van een extra aanbod NT2 (zie OD 17) als zou blijken dat het aanbod de vraag niet kan volgen.

Er komt een inschrijvingsdecreet buitengewoon onderwijs met een passend systeem of platform, aangepast aan noden van leerlingen en scholen.

We besteden aandacht aan het toenemende aantal jongeren dat aan topsport doet en de combinatie met onderwijs via de topsportscholen en het zogenaamde F-statuuut.

6. Beleidsveld 2 : Hoger onderwijs

Inhoudelijk structuurelement 2.1: Hoger onderwijs

Strategische doelstelling 1: Inzetten op de verbindende en emanciperende rol van Nederlands

Operationele doelstelling 10: Het Nederlands als onderwijstaal in het hoger onderwijs vrijwaren

In functie van een kwaliteitsvol hoger onderwijs vrijwaren we te allen tijde het Nederlands als onderwijstaal en voorzien we een sterk genoeg internationaal en anderstalig aanbod, internationale uitwisseling en internationale samenwerking in onderzoek, onderwijs en beleid.

We schrappen de mogelijkheid om een uitzondering aan te vragen op de equivalentievoorwaarde. Het uitgangspunt moet altijd zijn dat elke opleiding hoger onderwijs in Vlaanderen minstens ook in het Nederlands te volgen moet zijn en dat op eenzelfde niveau als de Engelstalige opleiding.

De regeringscommissarissen blijven nauwgezet toezien op het naleven van de decretale taalregeling.

Strategische doelstelling 2:: De lat hoog leggen voor onderwijskwaliteit

Operationele doelstelling 11: Studievoortgang bewaken, onder meer door een performante studie-oriëntering

We zorgen ervoor dat doorstroomstudierichtingen in het secundair onderwijs beter voorbereiden op het hoger onderwijs door de kwaliteit in basis- en secundair onderwijs te versterken. Verplichte starttoetsen, waarbij studenten die een onvoldoende halen een remediëringstraject moeten volgen, worden in de bacheloropleidingen stapsgewijs de standaard.

We evalueren de studievoortgangsmaatregelen zoals decretaal bepaald.

Strategische doelstelling 3: Sterk onderwijspersoneel garanderen

Operationele doelstelling 12: De lerarenopleidingen versterken

Voor sterke leraren zijn sterke lerarenopleidingen nodig. We zorgen ervoor dat iedereen met de ambitie om les te geven een kwalitatieve en sterke opleiding kan volgen. We zetten in op een versterkte samenwerking tussen hogescholen en universiteiten. Voor elke lerarenopleiding komt erbovenop de instellingsreview een opleidingsspecifieke externe kwaliteitscontrole. De ondertekenaars van de engagementsverklaring lerarenopleiding

rapporteren op jaarlijkse basis aan het Vlaams Parlement over de uitvoering van de aangegane engagementen.

We versterken en actualiseren het curriculum van de lerarenopleidingen met focus op vakinhoud, vakdidactiek en klasmanagement. Daarvoor worden meer ambitieuze en concrete domeinspecifieke leerresultaten (DLR's) in overleg met de hogeronderwijsverstrekkers opgesteld. Elke leraar is een taalbewuste leraar. We voegen daarom een opleidingsonderdeel 'Nederlands' toe in het eerste jaar, met strikte volgtijdelijkheidsvoorwaarden. Zo verhogen we het niveau van ons onderwijs, zowel op het gebied van taal als daarbuiten.

Stages in de klas vormen een essentieel onderdeel van de lerarenopleiding. Om de praktijkschok bij startende leraren op te vangen, is het belangrijk dat studenten in zo veel mogelijk verschillende klascontexten ervaring opdoen. Lesgeven moet je immers leren. Onder het motto 'iedereen oefenschool', bevorderen we structurele en duurzame partnerschappen tussen lerarenopleidingen en onderwijsinstellingen.

De aantrekkelijkheid van de job als leraar willen we verder verhogen door de maatschappelijke status van het beroep verder op te waarderen. We zetten versterkt in op de oriënterende starttoets en de verplichte remediëring. Studenten moeten binnen 1 jaar slagen voor de volledige starttoets.

Strategische doelstelling 4: Investeren in sterk onderwijs

Operationele doelstelling 13: Investeren in hoger onderwijs

Via een hervormd financieringsmodel met doeltreffende, evenwichtige, voorspelbare en rechtvaardige parameters verzekeren we de kwaliteit van ons hoger onderwijs (inclusief de graduaatsopleidingen) en versterken we de samenwerking tussen instellingen. Daarbij zorgen we dat elke instelling zijn eigen sterktes kan uitbouwen. We garanderen universiteiten en hogescholen hun financiering via een decretaal kader. In het kader van het nieuw financieringsmodel wordt de financiering van nieuwe studenten van buiten de Europese Economische Ruimte (EER) beperkt tot 2% per hogeronderwijsinstelling. We vragen de regeringscommissarissen toe te zien op een redelijke beperking van de uitgaven van de hogeronderwijsinstellingen in het kader van marketing, sponsoring en reclame.

We voorzien in een infrastructuurinvestering om onderwijsgebouwen technologisch en duurzaam te maken. Multifunctionele inzet van de gebouwen wordt een van de vereisten om aanspraak te maken op die investeringsmiddelen. De middelen voor investeringen in infrastructuur worden ingekanteld in de werkingsmiddelen van de instellingen.

We onderzoeken of en hoe studentenvoorzieningen op regionaal niveau en over associaties heen kunnen georganiseerd worden om de middelen maximaal te investeren in de studenten en doelgericht in te zetten. Daarnaast investeren we in studentenvoorzieningen om tegemoet

te komen aan de noden. Met mijn collega bevoegd voor Wonen blijven we daarvoor samenwerken met de universiteiten en de hogescholen. We streven naar maximale diversiteit in het aanbod aan betaalbare studentenkamers, bijvoorbeeld door hospitawonen.

Strategische doelstelling 6: Het aanbod in het hoger onderwijs actualiseren

Operationele doelstelling 14: Het aanbod in het hoger onderwijs actualiseren

We zetten in op een rationeel en geactualiseerd studieaanbod, dat aansluit bij recente onderzoeksontwikkelingen en de vragen van de arbeidsmarkt. In samenwerking met de universiteiten, de hogescholen, het werkveld en het maatschappelijk veld werken we een nieuw programmatiemodel uit. Enerzijds moeten de toekomstige aanvraagprocedures vlotter verlopen met minder planlast, anderzijds is een meer lange termijnplanning en visie op basis van onderzoek, maatschappelijke noden en noden van de arbeidsmarkt wenselijk. Via die weg kan er ook beslist worden over nieuwe opleidingen. Op die manier kunnen we in Vlaanderen blijven genieten van een hedendaags en rationeel opleidingsaanbod. De focus komt te liggen op een betere territoriale spreiding van het aanbod en maximale instellingsoverstijgende samenwerking en overleg tussen de hoger onderwijsinstellingen en het afnemend veld.

We laten de Bologna-hervorming in Vlaanderen evalueren. Het doel is studenten verzekeren van een efficiënte en effectieve studieloopbaan.

We versterken het diversiteitsbeleid in het hoger onderwijs. Om meer zicht te krijgen op de cijfers, vragen we universiteiten en hogescholen om geaggregeerde data over het studiesucces van al hun studenten publiek beschikbaar te maken.

We ontwikkelen een systeem om microcredentials in het hoger onderwijs toe te kennen om levenslang leren aan te moedigen.

We bouwen de Vlaamse Planningscommissie uit tot een Vlaamse Commissie voor de planning van zorg- en welzijnsberoepen. We berekenen **de Vlaamse (tand)artsenquota** op basis van een dynamisch Vlaams planningsmodel met inbegrip van een actueel (medisch) kadaster beheerd door de Vlaamse Planningscommissie (VPC). De toegang tot de studie wordt geregeld via een numerus fixus en een ingangsexamen. De Vlaamse overheid legt na advies van de VPC en betrokken federale instanties de subquota vast. Het doel is om voldoende aanbod van huisartsen en tandartsen te verzekeren voor het hele Vlaamse grondgebied. We houden rekening met de beschikbare stagecapaciteit en hebben aandacht voor de nood aan Nederlandstalige (tand-)artsen in Brussel en de Vlaamse Rand. Zolang de financiering op federaal niveau gebeurt, worden er interfederaal afspraken over gemaakt.

We starten een overleg op met de federale overheid om te onderzoeken of en hoe de politiescholen kunnen worden overgeheveld, inclusief bijbehorende financiering.

7. Beleidsveld 3 : Deeltijds kunstonderwijs en volwassenenonderwijs

Inhoudelijk structuurelement 3.1: Deeltijds kunstonderwijs

Overkoepelende strategische doelstelling 2: De lat hoog leggen voor onderwijskwaliteit

Operationele doelstelling 15: Streven naar een toegankelijk en kwaliteitsvol deeltijds kunstonderwijs

Ook in het deeltijds kunstonderwijs streven we naar excellentie. We passen het decreet over deeltijds kunstonderwijs (dko) aan naar aanleiding van de evaluatie van het decreet.

We stimulerende kruisbestuiving tussen het leerplichtonderwijs en het dko in het kader van het BOA-decreet, maar ook onder andere inzake het openstellen van de infrastructuur.

We hebben bijzondere aandacht voor de planlast die academies momenteel ervaren.

We werken samen met mijn collega bevoegd voor Cultuur met betrekking tot cultuureducatie. Het Deeltijds Kunstonderwijs en amateurkunstenorganisaties zijn hierbij cruciale partners.

Inhoudelijk structurelement 3.2: Volwassenenonderwijs

Strategische doelstelling 1: Inzetten op de verbindende en emanciperende rol van Nederlands

Operationele doelstelling 16: Nederlands versterken via het volwassenenonderwijs

Om iedereen volwaardig te laten deelnemen aan onze samenleving, zetten we vanuit mijn bevoegdheid Onderwijs en mijn bevoegdheid Werk maximaal in op de kennis van het Nederlands. Anderstalige nieuwkomers in Vlaanderen krijgen alle kansen om onze taal goed te leren. Ik laat de centra voor volwassenenonderwijs (CVO's) en centra voor basiseducatie (CBE's) prioritair inzetten op cursussen Nederlands, zeker voor ouders met schoolgaande kinderen.

Via een structurele samenwerking tussen het basis- en secundair onderwijs en het volwassenenonderwijs stemmen we de taalintegratietrajecten voor leerlingen en ouders beter op elkaar af. Zowel bij ouders als bij kinderen werkt zo'n aanpak drempelverlagend en groeit de betrokkenheid bij de taalintegratietrajecten.

Gelet op de kracht van dit onderwijs voor maatschappelijke integratie en inburgering, bekijken we hoe we de centra voor volwassenenonderwijs en basiseducatie kunnen blijven ondersteunen bij het voorzien van een aanbod gericht op NT2, tweedekansonderwijs en functionele geletterdheid.

Als we vaststellen dat kinderen en jongeren op school geen Nederlands kunnen, leiden we ouders die het Nederlands niet machtig zijn toe naar een taalcursus. Vandaag kan een taalcursus worden opgelegd via inburgering, de VDAB, het OCMW en bij sociale huur. Ik bekijk samen met mijn collega bevoegd voor Inburgering en Integratie of en hoe we dit nog verder kunnen uitbreiden.

De NT2-test om het inburgeringsattest te behalen, gebeurt voor 80% aan de hand van toetsvragen uit een gestandaardiseerde databank. Mensen die naar Vlaanderen willen komen, zullen nog voor hun afreis vanuit hun thuisland lessen maatschappelijke oriëntatie en NT2-lessen kunnen volgen via afstandsonderwijs. Zo krijgen ze voorsprong en de kans om sneller in te burgeren.

Strategische doelstelling 2: De lat hoog leggen voor onderwijskwaliteit

Operationele doelstelling 17: De participatie aan levenslang leren verhogen door meer in te zetten op diplomagerichte opleidingen en functionele geletterdheid

Om de talrijke knelpuntvacatures als gevolg van de mismatch tussen de gevraagde en beschikbare kwalificaties weg te werken en de loopbanen te versterken, zetten we in op beroepsopleiding en levenslang leren voor werknemers en werkzoekenden. Hinderpalen die

maken dat CVO's en Centra voor basiseducatie (CBE's) niet vlot genoeg kunnen inspelen op wijzigende leervragen uit hun omgeving, werk ik weg.

De **centra voor volwassenenonderwijs** zetten versterkt in op cursussen **Nederlands** en diplomagerichte opleidingen die cursisten toeleiden naar een **diploma secundair onderwijs**. In overleg met de sectoren ontwikkelen ze opleidingen en modules die leiden tot beroepskwalificaties die afgestemd zijn op de noden van de arbeidsmarkt. Inschrijvingsgelden kunnen verschillen naargelang ze toeleiden tot knelpuntberoepen. De samenwerking met de VDAB over de oriëntering van werkzoekenden naar het opleidingsaanbod van de CVO's wordt versterkt. Ook de Leerwinkels verwijzen door naar het opleidingsaanbod van de CVO's.

Gelet op de kracht van dit onderwijs voor maatschappelijke integratie en inburgering, bekijk ik hoe ik de CVO's en CBE's kan blijven ondersteunen bij het voorzien van een aanbod gericht op NT2, tweedekansonderwijs en functionele geletterdheid. Kortgeschoolden maken te weinig gebruik van het aanbod van opleidingen in het volwassenenonderwijs. De CVO's kunnen meer drempelverlagend werken

De vrijstellingscategorieën voor het inschrijvingsgeld in het volwassenenonderwijs worden aangepast zodat ze inkomensgerelateerd worden en niet meer op basis van statuten worden toegekend. Ook bij nieuwkomers ga ik uit van het principe dat wie kan bijdragen, ook effectief inschrijvingsgeld betaalt.

Vorming en opleiding is een exclusieve bevoegdheid van de gemeenschappen. Ik vraag aan de federale regering om de 'Federal Learning Account'-tool te schrappen.

Strategische doelstelling 4: Investeren in sterk onderwijs

Operationele doelstelling 18: Investeren in Nederlands voor volwassenen

Het taalniveau voor nieuwkomers die de taalcursus NT2 volgen wordt opgetrokken naar B1-mondeling opdat ze over een stevige basiskennis van het Nederlands zouden beschikken om volop mee te draaien in onze maatschappij. Ik zorg voor alle noodzakelijke ondersteuning en flankerende maatregelen om dat niveau vlot te behalen, met bijzondere aandacht voor wie daarnaast voltijds werkt.

8. Beleidsveld 4 :Ondersteuning van het onderwijsveld

Inhoudelijk structuurelement 4.1: Onderwijsinfrastructuur

Strategische doelstelling 4: Investeren in sterk onderwijs

Operationele doelstelling 19: Investeren in onderwijsinfrastructuur

Wie investeert in onderwijskwaliteit, moet ook investeren in kwalitatieve onderwijsinfrastructuur. De voorbije legislaturen werden de budgetten opgetrokken en dat investeringsritme wordt aangehouden.

Ouders moeten hun kinderen kunnen inschrijven in de school van hun voorkeur. We voorzien de nodige middelen voor capaciteitsuitbreiding. We zetten de inspanningen inzake bijkomende onderwijsinfrastructuur onverminderd verder op basis van de resultaten van de nieuwe capaciteitsmonitor. We investeren in een goed regionaal gespreid aanbod van (campus)scholen (buiten)gewoon onderwijs.

We zetten in op scholen die B-stroom inrichten en het aanbod buitengewoon onderwijs versterken. We bouwen garanties in dat de middelen prioritair worden ingezet waar de noden het hoogst zijn. We willen dat elke onderwijskoepel/net een inspanning doet voor plaatsen buitengewoon onderwijs die correspondeert met het marktaandeel in het gewoon onderwijs. We brengen dit in kaart en wijs desnoods capaciteitsmiddelen toe a rato van de verantwoordelijkheid die wordt genomen. We bekijken hoe gemeenschappelijke campussen waar gewoon en buitengewoon onderwijs samenwerken voorrang kunnen krijgen bij investeringen. Daarbij zullen gemeenschappelijke campussen waar gewoon en buitengewoon onderwijs samenwerken hoger scoren.

We geven een stevige stimulans aan scholen die netoverschrijdend samenwerken met extra capaciteitsmiddelen.

We investeren in kwalitatieve, hedendaagse en groene schoolinfrastructuur en zet verder in samenwerking met de Minister van Omgeving in op de realisatie van asbestveilige scholen. We blijven overleggen met verschillende belanghebbenden zoals het Vlaams Energie- en Klimaatagentschap, het GO! en de onderwijsnetten om tot een realistisch, gedragen en ambitieus kader te komen voor energieprestatie-eisen, rekening houdend met de ouderdom van het patrimonium. We nemen een krachtig initiatief voor bijkomende plaatsing van zonnepanelen op schooldaken, waarbij ontzorgen en voordelige financiering voorop staan. Via het luchtkwaliteitsfonds blijven we structureel en recurrent investeren in luchtkwaliteit.

We maken in scholenbouwdossiers werk van administratieve vereenvoudiging door het gebruik van al beschikbare gegevens. We organiseren recurrent Design, Build, Finance en Maintain (DBFM)-programma's naar het model van Scholen van Vlaanderen. Op die manier worden schoolbesturen ontzorgd en wordt voorzien in structureel onderhoud van de gebouwen. We waken nauwgezet over de omzetting van toegekende middelen en realisaties.

We gaan na hoe we de onderwijsbestemming van de huidige schoolinfrastructuur maximaal kunnen blijven garanderen over de onderwijsnetten heen. Daarnaast onderzoeken we of schoolbesturen een voorkooprecht kunnen krijgen. We gaan ook na op welke manier gebouwen die vandaag niet langer hun oorspronkelijke functie vervullen, op een vlotte manier een onderwijsbestemming kunnen krijgen, bijvoorbeeld kantoorgebouwen of kerken.

Scholen met beschermde schoolgebouwen krijgen maximaal toegang tot (specifieke) oproepen rond onroerend erfgoed.

Schoolgebouwen en speelplaatsen moeten ook buiten de schooluren maximaal toegankelijk zijn voor naschoolse opvang, academies, sportclubs, jeugdorganisaties en verenigingen uit de buurt. We stimuleren lokale besturen om een beleid op te zetten dat het delen van infrastructuur door scholen actief ondersteunt om zo te komen tot zogenaamde open scholen, waarbij kinderen met elkaar in contact komen via taalrijke activiteiten en de kans krijgen hun talenten te ontdekken en te ontplooien. Ook stemmen we de verschillende subsidies op elkaar af zodat gecombineerde projecten van bijvoorbeeld zorg en onderwijs gemakkelijker te realiseren zijn. We maken van onze scholen in Brussel ankerpunten van de Vlaamse Gemeenschap door hun deuren ook te openen voor Nederlandstalige verenigingen en sportclubs en blijf hier inzetten op het lokale concept 'open school'. We zetten samen met mijn collega bevoegd voor Sport verder in op het openstellen van school(sport)infrastructuur.

Inhoudelijk structurelement 4.2: Onderwijsinspectie

Strategische doelstelling 2:: De lat hoog leggen voor onderwijskwaliteit

Operationele doelstelling 20: De externe kwaliteitscontrole door de onderwijsinspectie doelgericht versterken

De onderwijsinspectie moet zich opnieuw focussen op haar kernopdracht, namelijk het doorlichten van wat er in de scholen en op de klasvloer gebeurt. Tijdens een doorlichting focust de onderwijsinspectie op het bereiken van de minimumdoelen en maximale leerwinst (zie OD 2) en het stellen van hoge verwachtingen, de leerlingenbegeleiding, de interne kwaliteitszorg (zie OD 22) en het hr-beleid van een school (zie OD 3).

Het referentiekader voor onderwijskwaliteit (OK-kader) blijft het vertrekpunt. Om die reden wordt het verduidelijkt zodat de kwaliteitsverwachtingen voor iedereen begrijpelijk zijn. Het OK-kader moet voor alle belanghebbenden eenvoudig, helder en functioneel zijn: wat de onderwijsinspectie vaststelt, moet ook duidelijk zijn voor alle belanghebbenden.

De onderwijsinspectie gaat gedifferentieerd en onafhankelijk te werk op basis van een aantal prestatie- en outputindicatoren (resultaten op de Vlaamse toetsen, het verloop van leraren, doorstroom naar het hoger onderwijs en de arbeidsmarkt, vroegtijdige uitstroom uit de school, het respecteren van het leerrecht van de leerlingen en andere data zoals vervat in Datawijzer).

De resultaten op de Vlaamse toetsen worden een belangrijke indicator. We willen dat de overheid kan ingrijpen als het ergens fout loopt. De Vlaamse toetsen zijn per definitie ontwikkelingsgericht en kunnen ook als knipperlicht functioneren (zie OD 22).

Scholen die op basis van de Vlaamse toetsen bij leerlingen maximale leerwinst bereiken én in vergelijking met gelijkaardige scholen (op basis van leerlingenkenmerken) goede resultaten boeken, zullen minder doorgelicht worden. Scholen die slecht presteren, krijgen regelmatig de onderwijsinspectie op bezoek.

Na een negatieve doorlichting op basis van het OK-kader kan een verplicht begeleidingstraject opgestart worden. In extremis wordt de erkenning van de school ingetrokken. Sancties staan daarbij in verhouding tot de inbreuk en worden vastgelegd in een regelgevend kader.

Om zijn opdracht te kunnen uitvoeren, krijgt de onderwijsinspectie voldoende personeel om met genoeg frequentie te kunnen doorlichten.

Inhoudelijk structurelement 4.3: Ondersteuning onderwijsinstellingen en onderwijsveld

Strategische doelstelling 1: Inzetten op de verbindende en emanciperende rol van Nederlands

Operationele doelstelling 21: Ouders responsabiliseren om Nederlands te gebruiken

We versterken het engagement van de ouders ten aanzien van het Nederlands. Ook buiten de schooluren moeten kinderen voldoende in contact komen met het Nederlands. Er zijn ouders die (nog) geen (goed) Nederlands spreken. Maar ouders hebben Nederlands wel zelf nodig om te kunnen communiceren met de school en om het onderwijsproces van hun kinderen op te volgen. Ouders die hun kinderen inschrijven in het Nederlandstalig onderwijs, leveren een bewijs van kennis van het Nederlands. Of ze engageren zich om zelf ook Nederlands te leren en leveren daarvan het deelnamebewijs af binnen een vooraf bepaalde termijn. Wie binnen het jaar geen deelnamebewijs kan voorleggen, verliest de schoolbonus(sen) voor alle schoolgaande kinderen tot wanneer een deelnamebewijs kan worden voorgelegd.

Via een structurele samenwerking tussen het basis- en secundair onderwijs en het volwassenenonderwijs worden de taalintegratietrajecten voor leerlingen en ouders beter op elkaar afgestemd. Zowel bij ouders als bij kinderen werkt zo'n aanpak drempelverlagend en groeit de betrokkenheid bij de taalintegratietrajecten.

Strategische doelstelling 2: De lat hoog leggen voor onderwijskwaliteit

Operationele doelstelling 22: Kwaliteitszorg en -ontwikkeling stimuleren

De strijd tegen het luxeverzuim betekent ook dat we streng toezien op de toepassing van de huidige regeling inzake minimale onderwijstijd. We verstrengen de huidige regelgeving inzake minimale onderwijstijd. We maken ook van het optimaal inzetten van het aantal beschikbare lesdagen een outputindicator. Voor secundaire scholen moeten naast de Vlaamse toetsen ook zaken zoals kansen op de arbeidsmarkt en doorstroom naar en in hoger onderwijs, maar ook een disproportionele vroegtijdige uitstroom uit de school en het respecteren van het leerrecht van leerlingen een beeld geven van die output.

Aan het einde van het kleuteronderwijs beslissen de leerkrachten in de klassenraad of het kind klaar is voor het eerste leerjaar. Ouders kunnen dat oordeel niet naast zich neerleggen, maar ze hebben een beroepsmogelijkheid.

We verwachten van alle scholen dat ze alle leerlingen duidelijk en regelmatig evalueren met toetsen. Een toets is immers ook een leermoment. Ook moet de school helder en precies communiceren over die evaluatie, dus liever punten, klasgemiddelde, mediaan en een gesprek met ouders dan duimpjes, smileys en ellenlange uitgeschreven teksten. In het secundair onderwijs zijn herexamens en vakantietaken nuttige instrumenten die leerlingen echt kunnen helpen.

In het lager onderwijs zijn de Vlaamse toetsen aan het einde van het vierde leerjaar en de klastoetsen een indicator van waar leerlingen op dat ogenblik staan. Leraren kunnen onder andere op basis daarvan hun leerlingen nog gericht ondersteunen in het behalen van de minimumdoelen (zie ook OD 2). Leerlingen die aan het eind van het basisonderwijs de minimumdoelen Nederlands volgens de klassenraad niet afdoende bereikt hebben, worden – als ze toch nog inschrijven in het secundair onderwijs – in het secundair onderwijs verplicht om wekelijks 3 lesuren extra Nederlands te volgen, bovenop de wekelijkse lessentabel (zie ook OD 1).

We ondersteunen scholen bij de implementatie van de Vlaamse toetsen binnen hun kwaliteitszorgbeleid. Het versterken van de eigen kwaliteit is daarbij de centrale doelstelling. We verwachten dat scholen die onder de lat doorgaan (zie ook OD 20) een verplicht verbetertraject volgen.

We laten de bestaande toetsen evalueren en op basis van die evaluatie beslissen we over een uitbreiding naar het vierde jaar van het secundair onderwijs en naar andere leergebieden. Onderwijsverstrekkers hebben (overeenkomstig de decretale bepalingen ter zake) de mogelijkheid om eigen items toe te voegen bij de Vlaamse toetsen, zonder de vergelijkbaarheid te hypothekeren.

Betere handboeken en goed lesmateriaal zijn essentieel. We voorzien een onafhankelijk keurmerk voor leermiddelen, gebaseerd op het werk van de kwaliteitsalliantie. We stimuleren ook de markt om een goedkoper en duurzamer aanbod te creëren. Er komt een uitdoofbeleid inzake invulboeken. Als dat niet kan door een overeenkomst tussen alle betrokken partijen, nemen we dat op in de regelgeving.

Het Excellentiefonds en olympiades van zowel praktische als algemene vorming maken we ruimer bekend. We zetten de versterkte ondersteuning verder. Deelnemers, zowel leerlingen als scholen, kunnen dan met de terugkoppeling aan de slag.

Operationele doelstelling 23: Versterken van het technisch en beroepsgericht onderwijs

We versterken duaal leren. We versterken het imago van duaal leren als een volwaardige leerweg die ook voor sterke leerlingen veel mogelijkheden biedt. We optimaliseren en breiden het duaal leren uit in arbeidsmarktgerichte richtingen en richtingen met dubbele finaliteit. We maken het systeem flexibeler, waardoor scholen en bedrijven niet afhaken, en voorzie de mogelijkheid voor een intensief traject werkplekleren gecoördineerd door de school. We geven zo meer leerlingen kansen op sterk praktijkonderwijs. We herbekijken de overeenkomsten tussen school, leerling en bedrijf waar men leert, en we zorgen ervoor dat die het leerpotentieel vergroten. We vragen aan de federale regering om de drempels voor duaal leren in de federale regelgeving weg te werken, bijvoorbeeld inzake de arbeidsongevallenverzekering. We vragen ook aan de federale regering om de startbaanverplichting af te schaffen.

Voor jongeren die nog competenties missen om te leren en te participeren op de werkvloer en die vastgelopen zijn in het secundair onderwijs, werken we via een brede aanloopfase/groeifase aan een flexibel en breed onderwijs- en ondersteuningsaanbod op maat dat toeleidt naar een onderwijskwalificatie, een of meerdere beroepskwalificaties en/of deelkwalificaties. We evalueren de NAFT-trajecten.

We zorgen voor een evenwicht tussen kennis en praktijk waarbij vakbekwaamheid centraal staat. We bouwen de regionale technologische centra (RTC's) verder uit tot permanente laagdrempelige overlegplatformen tussen scholen en de nabije (zorg)bedrijven om hen intenser te laten samenwerken op vlak van onder meer programmatie, gebruik van technieken, materialen en machines, dual aanbod, stageaanbod. Daarom gaan we na hoe we de werking van de RTC's dichter bij de onderwijszones en lokale arbeidsmarkt kunnen brengen. Ook nemen we daarover duidelijke en afdwingbare kritieke prestatie-indicatoren (KPI's) op in de beheersovereenkomsten met de RTC's.

We voeren samen met mijn collega's bevoegd voor Economie, Wetenschap en Innovatie, Sociale Economie en Cultuur een ambitieuze STEM-agenda 2030 uit met meetbare doelen. We focussen daarbij onder andere op het arbeidsmarktgericht onderwijs en voorzie een STEM-hub voor bedrijven en de ondersteuning van scholen en lokale STEM-academies.

Operationele doelstelling 24: De betrokkenheid bij de schoolloopbaan verhogen

We willen in Vlaanderen gelijke onderwijskansen voor alle kinderen. Het welbevinden van onze jongsten op school is een belangrijke gedeelde doelstelling. Ouders zijn de eerste partners van scholen en schoolteams. Zij dragen de eerste en belangrijkste verantwoordelijkheid voor de opvoeding van kinderen. Betrokken ouders bouwen actief mee aan de ideale leeromgeving die nodig is voor goede onderwijsprestaties. Betrokken ouders zijn dus geen 'klant' van een school, maar timmeren samen met de school aan sterk onderwijs. We verwachten van ouders dat ze actief de schoolloopbaan van hun kinderen volgen. Het schoolreglement groeit daarbij uit tot een schoolcontract waarin ouders en school bindende afspraken maken over de manier waarop ze een bijdrage leveren in het ontwikkelings- en leerproces. Op die manier kunnen ouders ook aangesproken worden op die engagementen.

Waar nodig, bieden we ouders ook de ondersteuning aan om die taak op te nemen. Vanuit zijn opdracht is het centrum voor leerlingenbegeleiding (CLB) het eerste aanspreekpunt voor de school.

Wanneer er signalen zijn dat ouders moeite hebben om hun verantwoordelijkheid op te nemen, kunnen scholen dat via het CLB discreet melden aan het lokaal sociaal beleid. In zo'n geval kan het lokaal sociaal beleid ouders die hulpbehoevend zijn de nodige ondersteuning bieden, bijvoorbeeld door brugfiguren in te zetten.

Wanneer ouders hun verantwoordelijkheid niet willen opnemen, kan het lokaal sociaal beleid de schoolbonus en de schooltoeslag rechtstreeks laten toekomen bij de school of zelf

omzetten in materiële hulp voor de kinderen. Alle kinderen verdienen immers alle onderwijskansen.

We willen een betere opvolging en sneller kunnen ingrijpen als een leerling te vaak onwettig afwezig is van school. Daarom verlagen we de termijn waarna ingegrepen wordt van 2 schooljaren naar 1 schooljaar. Te veel onwettig afwezig in 1 schooljaar betekent het verlies van de schooltoeslag.

We verwachten dat kleuters die starten in het kleuteronderwijs zindelijk zijn zodat leraren in de kleuterschool zich op hun kerntaak kunnen focussen.

De financiering van de ouderkoepelverenigingen wordt hervormd. Er komt – net zoals bij de Scholierenkoepel voor de leerlingen – 1 gefinancierd aanspreekpunt voor de Vlaamse overheid.

Inspraak en participatie van leerlingen en studenten dragen bij tot het welbevinden en beïnvloeden de leerresultaten positief. Daarom blijven we inzetten op leerlingenparticipatie op alle niveaus. De Scholierenkoepel en de Vlaamse Vereniging Studenten (VVS) zijn daarbij belangrijke partners.

De Vlaamse Onderwijsraad (VLOR) wordt ingekanteld in de SERV zodat er een betere afstemming komt tussen onderwijsactoren en andere socio-economische spelers. Het onderwijs is immers nauw verweven met de rest van de samenleving en wat in het belang is van scholen, is ook in het belang van de rest van de samenleving. De taakstelling en samenstelling van de VLOR worden behouden bij de integratie in de SERV.

Operationele doelstelling 25: Het onderwijsveld maximaal ondersteunen

Planlast is een veelkoppig monster en de last zit vaak op verschillende niveaus. Daarom helpen we scholen om hun planlast in kaart te brengen via de bestaande ‘planlastcalculator’. Daarna kunnen scholen een beroep doen op externe ondersteuning om komaf te maken met overbodig papierwerk. We creëren een centraal aanspreekpunt waar het onderwijsveld met vragen over planlast en vragen over de wettelijke basis voor administratieve verplichtingen terecht kan. De Vlaamse overheid moet ter zake resoluut verantwoordelijkheid opnemen. We vragen dat ook koepels, netten en schoolbesturen zelf actief bijdragen aan de vermindering van de planlast en zelf voorstellen doen.

Binnen het beleidsdomein wordt een traject opgestart met alle belanghebbenden om op zoek te gaan naar welke regels vereenvoudigd of geschrapt kunnen worden. Dat traject moet uiterlijk eind 2025 resulteren in concrete vereenvoudigingsvoorstellen.

We stappen af van het idee dat regelgeving alle mogelijke situaties, problemen en mogelijke uitzonderingen moet vatten. Als in 1 school iets fout loopt, dan hoeft in antwoord op dat lokale probleem niet altijd nieuwe regelgeving gemaakt te worden voor alle instellingen. We stappen

af van detailregelgeving en laat kwaliteit primeren op kwantiteit. We proberen nieuwe regelgeving die het volgende schooljaar ingaat zo snel mogelijk aan de scholen mee te delen. Er wordt verder ingezet op digitalisering om administratieve processen te automatiseren en te vereenvoudigen, zodat scholen zich kunnen concentreren op hun kerntaken. We investeren in de digitalisering van procedures om planlast terug te dringen. We zorgen ook mee dat de Vlaamse overheid een overkoepelende digitale overheid wordt, zodat zo veel mogelijk processen echt worden geautomatiseerd.

Ook zetten we in op een datagedreven overheid, op proactieve en slimme diensten, op onze digitale veiligheid en op een inclusieve dienstverlening. We kiezen resoluut voor een datagedreven beleid en dienstverlening, waarbij zoveel mogelijk dienstverlening automatisch en zelfs proactief verloopt. We streven naar een automatische rechtentoekenning.

We verbreden de bestaande nieuwsbrief SchoolDirect tot een rechtstreeks communicatiekanaal vanuit de Vlaamse overheid naar alle onderwijspersoneel. Via een samenwerkingsovereenkomst tussen het onafhankelijke kenniscentrum Leerpunt en Klasse wordt deze laatste meer dan ooit het medium dat leraren ondersteunt met bruikbare informatie gebaseerd op wetenschappelijk onderzoek.

We laten de CLB's meer samenwerken met als finaal doel te komen tot een overkoepelende territoriaal gebonden werking. Ter zake detecteren we obstakels en werken we ze weg. Daarnaast versterken we ook de samenwerking tussen de CLB's en het beleidsdomein Welzijn. De CLB's moeten onderwijs en hulpverlening met elkaar verbinden. Ze dienen dan ook hun rol als draaischijf tussen onderwijs en welzijn ten volle op te nemen en kunnen rekenen op een sterk hulpverleningsaanbod. De CLB's vragen we om nog meer dan vandaag aanwezig te zijn op scholen en in te zetten op blended-hulpverlening. In het kader van Leersteun blijven we hun werking monitoren.

We versterken de samenwerking tussen de pedagogische begeleidingsdiensten, de leersteuncentra en de centra voor leerlingenbegeleiding, over grenzen van schoolbesturen, koepels en netten heen.

Om de studieduur van jongeren zo efficiënt mogelijk in te delen, blijven we inzetten op een performante studie-oriëntering. We versterken de studiekeuzebegeleiding en bekijken onder meer hoe we de Talentcenters Vlaanderen breed kan uitrollen. Deze Talentcenters brengen de interesses en talenten van alle leerlingen in kaart en doen suggesties van mogelijke vervolgopleidingen.

Om er voor te zorgen dat nieuwkomers sneller op hun niveau inzetbaar zijn op de arbeidsmarkt, versterken we de werking van het National Academic Recognition Information Center (NARIC) met betrekking tot de erkenning van buitenlandse diploma's. Voor functies waarvoor een diploma-erkenning nodig is, gaan we na hoe de werking van NARIC nog beter kan worden ondersteund. We zorgen ervoor dat buitenlandse diploma's sneller erkend worden, zonder in te boeten op de kwaliteit van de beoordeling of de lat te verlagen.

Al bij de visumaanvraag worden kandidaat-nieuwkomers geïnformeerd over de mogelijkheden, zodat ze de aanvraag al kunnen voorbereiden. De eigenlijke aanvraag kan dan vanaf de visumtoekenning worden opgestart.

We coördineren verder het transversaal beleid rond radicalisering dat blijft inzetten op preventie, de rol van lokale besturen en het justitiële, in samenwerking met de minister van Binnenlands Bestuur en de minister van Welzijn.

Ik wil van onderwijs opnieuw één van de prioriteiten in het nieuwe strategisch plan hulp- en dienstverlening aan gedetineerden maken. In samenwerking met de onderwijsactoren op het terrein zal ik focussen op onderwijsaanbod dat de re-integratie maximaal te bevordert, zoals taalopleiding Nederlands en beroepsopleiding van nut op de arbeidsmarkt. Ik zet ook in op individuele leer(loopbaan)trajecten en onderzoek hoe een mogelijk vervolg op het 'Learning-inside-out'-project vorm kan krijgen. Eén op vier gedetineerden heeft immers geen diploma secundair onderwijs en een diploma is dé springplank naar een beter leven, een job, een zinvolle bijdrage aan de samenleving. Daarnaast breng ik meer efficiëntie in de organisatie van het onderwijs in de gevangenissen en detentiehuizen en breng de coördinatie ervan onder bij het beleidsdomein Justitie en Handhaving.

Strategische doelstelling 3: Sterk onderwijspersoneel garanderen

Operationele doelstelling 26: Effectieve professionalisering structureel verankeren in de loopbaan van de leraar

We gaan na hoe professionalisering structureel verankerd kan worden in de loopbaan van de leraar, bijvoorbeeld door de toekenning van anciënniteit te koppelen aan bewezen professionalisering. Professionalisering maakt immers deel uit van het leraarschap, maar mag niet ten koste van de lestijd van leerlingen gaan. Minstens in het secundair onderwijs kunnen vormingsmomenten er niet toe leiden dat de leerlingen op die momenten geen les krijgen. In het basisonderwijs worden de collectieve vormingsmomenten beperkt tot 3 halve dagen, waarbij wordt voorzien in een pedagogisch alternatief voor de leerlingen.

We voorzien een **kwaliteitskader voor effectieve professionalisering** en zetten in op een helder overzicht van het professionaliseringsaanbod voor leraren. Afstemming, samenwerking en *evidence-informed* werken staan centraal in dit kader.

De middelen die voorzien zijn voor de leraar-specialist en die niet worden benut, kunnen worden ingezet voor professionalisering en/of een moderner personeelsbeleid, zoals voor een blijfbonus die wordt toegekend aan leraren vanaf een bepaalde anciënniteit.

Strategische doelstelling 4: Investeren in sterk onderwijs

Operationele doelstelling 27: Investeren in digitalisering

Digitalisering is een belangrijke hefboom voor meer onderwijskwaliteit. In de voorbije jaren heeft ons onderwijs dankzij de Digisprong een historische stap vooruit gezet op digitaal vlak en we stellen dit veilig door een vervolg te breien aan deze belangrijke operatie. We herhalen dus de investering in de noodzakelijke ICT-infrastructuur voor leerlingen, leraren en schoolteams. Daarnaast ondersteunen we leraren in de professionalisering van effectieve digitale didactiek. We zorgen dat scholen een beleid opstellen rond digitalisering in hun school.

We garanderen degelijke **gegevensbescherming** van leerlingen, maar zorgen er tegelijk voor dat gegevens vlot kunnen gedeeld worden met het betrokken onderwijs- en zorgpersoneel.

Digitalisering is geen middel op zich, maar wel een instrument om het ‘leren’ te bevorderen. Indien digitalisering, bijvoorbeeld door een uitwas van digitale leerplatformen, leidt tot een verhoogde druk op leerkrachten, ouders, en kinderen die niet in proportie staat tot de beoogde leerwinst, nemen we maatregelen om het recht op (digitale) deconnectie van de onderwijsactoren te beschermen. We waken er ook dat de leer- en schoolgegevens van onze leerlingen beschermd worden en niet zonder meer gecommercialiseerd kunnen worden zonder uitdrukkelijke toestemming van de betrokkenen en de daartoe bevoegde instanties, en zonder afbreuk te doen aan het hoger aangegeven inzake de gegevensdeling met het betrokken onderwijs- en zorgpersoneel.

Strategische doelstelling 7: Blijven inzetten op zorg, inclusie en maatwerk

Operationele doelstelling 28: Stappen zetten naar meer inclusief onderwijs

Ook leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften hebben recht op kwaliteitsvol onderwijs. Naar aanleiding van het rapport van de onafhankelijke Commissie Inclusief Onderwijs organiseren we een Staten-Generaal. In een co-creatief traject formuleren de stakeholders concrete en gedragen realistische voorstellen over de evolutie naar meer inclusief onderwijs. Daarbij gaat aandacht naar de rol van het gewoon onderwijs, het buitengewoon onderwijs en de leersteuncentra. Uitgangspunten zijn kwaliteitsvol onderwijs voor álle leerlingen, de haalbaarheid voor de leraar en het versterken van de schoolteams en de leraar in de klas. Het motto ‘gewoon onderwijs als het kan, buitengewoon onderwijs als het nodig is’ blijft. We komen aangegane engagementen na.

We zetten verder in op basiszorg en verhoogde zorg. Het decreet leersteun laten we evalueren. De (extra) middelen die worden ingezet voor leersteun dienen te gaan naar maximaal rechtstreeks contact met leerling en leraar in de klas.

We faciliteren en versterken de samenwerking tussen scholen voor gewoon en buitengewoon onderwijs (zie ook OD 19). Scholen voor gewoon en buitengewoon onderwijs die als een campusschool willen functioneren, krijgen die mogelijkheid. Zij nemen een rol op als

pioniersscholen en brengen verder de mogelijkheden en drempels in de samenwerking tussen buitengewoon en gewoon onderwijs in kaart.

We garanderen het leerrecht voor alle jongeren, desgevallend via trajecten op maat. We evalueren het onderwijs in de gemeenschapsinstellingen en bekijk de verdere uitrol van de systematiek. We voorzien tijdelijk onderwijs aan huis (TOAH) voor leerlingen in een veilig verblijf. We voorzien in elke provincie een basis- en een secundaire school voor type 5. Ook kinderen met een ernstige beperking hebben recht op onderwijs. Enkel in uitzonderlijke situaties en in overleg met het sociaal netwerk wordt in samenwerking met Welzijn gezorgd voor een vervangende, zinvolle en ontwikkelende dagbesteding in het multifunctioneel centrum waar ze verblijven.

Samen met mijn collega's bevoegd voor Mobiliteit, ouders, scholen en kinderopvang wordt het leerlingenvervoer buitengewoon onderwijs tegen het licht gehouden om een systeem uit te werken waarbij de kinderen minder lang op de bus zitten. We bouwen daarbij verder op de goede praktijken uit de pilootprojecten. Het huidige absolute 'recht op leerlingenvervoer' hervormen we voor nieuwe instromers en daarbij vertrekken we vanuit de mogelijkheden van leerlingen en ouders. Die oefening wordt gekoppeld aan initiatieven omtrent voor- en naschoolse kinderopvang in het buitengewoon onderwijs, die het op- en afhalen haalbaarder moeten maken.

We maken verder werk van het recht op onderwijs in de gemeenschapsinstellingen en het Vlaams detentiecentrum. We evalueren hiervoor onder meer het onderwijs in de gemeenschapsinstellingen en bekijken de verdere uitrol van de systematiek.

Operationele doelstelling 29: Maatwerk om kwaliteitsvol onderwijs voor alle lerenden te garanderen

We laten jongeren niet los. We voorzien vanaf de leeftijd van 16 jaar in verschillende kwalificerende leerwegen, en dat in samenwerking met andere partners zoals de Examencommissie, het volwassenenonderwijs (zie ook OD 17), het bedrijfsleven en het hoger onderwijs. Leerlingen kunnen hun deeltijdse leerplicht vervullen via een combinatie van algemene en beroepsgerichte vorming op school en/of op de werkvloer. De school neemt daarin een coördinerende rol op.

We herhalen dat voor jongeren die nog competenties missen om te leren en te participeren op de werkvloer en die vastgelopen zijn in het secundair onderwijs, we via een brede aanloopfase/groeifase aan een flexibel en breed onderwijs- en ondersteuningsaanbod werken op maat dat toeleidt naar een onderwijskwalificatie, een of meerdere beroepskwalificaties en/of deelkwalificaties. We evalueren de naadloos flexibele trajecten (NAFT).

Leerlingen die nood hebben aan remediëring op maat, moeten daarvoor op hun school kunnen rekenen. Deze remediëring op school kan plaatsvinden binnen en buiten de reguliere lestijd.

Ook leerlingen die meer uitdagingen nodig hebben, moeten die kunnen krijgen op school, zowel in het basis- als in het secundair onderwijs. Leerlingen die uitblinken in bepaalde vakken moeten de mogelijkheid krijgen om die theoretisch en praktisch uit te diepen. We ondersteunen scholen in het secundair onderwijs om hiervoor samenwerkingen op te zetten met instellingen voor hoger onderwijs en bedrijven.

We versterken het beleid rond (uitzonderlijke) hoogbegaafdheid en snel lerenden dat vorm kreeg in de voorbije jaren. We gaan voor een versterkte samenwerking tussen het interuniversitair expertisecentrum rond Ondersteuningsbeleid Cognitief Sterk Functionerende Leerlingen en het kenniscentrum Leerpunt.

Operationele doelstelling 30: Aandacht hebben voor het welbevinden van lerenden

Scholen moeten zich kunnen richten op hun kerntaak: het doen “leren” van de leerlingen. Om dat “leren” mogelijk te maken dienen scholen ook een serene plek te zijn waar leerlingen zich kunnen ontwikkelen tot mentaal weerbare en veerkrachtige jongeren. Hiervoor blijf ik inzetten op de bestaande werking waarbij het CLB het centrale aanspreekpunt is voor wat betreft het mentale welzijn van onze leerlingen.

Mentaal welbevinden van jongeren is een reële zorg waar heel wat onderwijsinstellingen mee kampen. Willen we leerlingen, leraren en het leren zelf opnieuw centraal plaatsen in ons onderwijs, dan is het van belang dat scholen zich omringen met onderwijsprofessionals die hen daarin ondersteunen. Veerkracht en weerbaarheid in de brede samenleving zijn essentieel in de huidige maatschappij. Ook vanuit het onderwijs zetten we in op het versterken van de weerbaarheid van jongeren en vormt mentaal welzijn een belangrijk aandachtspunt. Wanneer scholen signalen opvangen dat het mentale welzijn van een leerling onder druk staat, kunnen ze dit signaleren aan het CLB. Het CLB kan daarna als dat nodig is vanuit haar draaischijffunctie gericht doorverwijzen. We stimuleren een schoolcultuur waarin jongeren preventief aan mentale gezondheid leren werken. We ondersteunen scholen bij het ontwikkelen van een doortastend antipestbeleid. Daarnaast promoten we omstaandertrainingen voor leraren en leerlingen.

We voeren daarom een smartphoneverbod in voor het basisonderwijs. We laten daarnaast een breder onderzoek voeren naar de impact van sociale media op het mentaal welzijn, de concentratie en leerprestaties van jongeren op secundaire scholen en welke bijkomende maatregelen we daaromtrent kunnen nemen. In ieder geval worden scholen in tussentijd aangemoedigd om een strikt beleid over smartphonegebruik op school te ontwikkelen via het schoolcontract.

We ondersteunen scholen bij het ontwikkelen van een doortastend antipestbeleid. Daarnaast promoten we omstaandertrainingen voor leraren en leerlingen.

Als basisscholen en het betrokken lokale sociale beleid in collectieve ondersteuning willen voorzien rond gezonde maaltijden op school, kunnen ze een beroep doen op Vlaamse cofinanciering. Daarbij wordt gefocust op het afnemen van biologische en andere duurzaam lokaal geproduceerde producten.

Een sterke sport- en beweegcultuur begint op jonge leeftijd en gaat een heel leven mee. Je bent nooit te jong om te starten met sporten. We willen al onze kinderen vroeg in beweging zetten. We zorgen er samen met mijn collega bevoegd voor Sport voor dat alle leerlingen op alle scholen in contact komen met een divers sportaanbod, zowel tijdens als na de schooluren, en actief op weg worden gezet naar een lokale sportclub en een levenslange sportbeoefening. We zetten daar deze regeerperiode extra op in met speerpunten binnen en buiten de schoolse context. We breiden de werking van het Sportkompas, als oriënteringsinstrument bij uitstek, ook uit.

We organiseren daarnaast, samen met partnerorganisaties, een jaarlijkse schoolsportcompetitie met een grote Vlaamse finale, om zo veel mogelijk kinderen aan het sporten te krijgen. Ook kinderen die nog niet sporten, worden betrokken.

De Vlaamse Regering zet verder in op een performant preventiebeleid vertrekkend vanuit de Vlaamse gezondheidsdoelstellingen.

Naar analogie met de Nederlandse 'Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling' wordt een leidraad uitgewerkt voor professionals om efficiënter te kunnen omgaan met het beroepsgeheim en de GDPR op cruciale momenten.

Er is nood aan een alomvattende Vlaamse coördinatie voor de aanpak van seksueel, intra-familiaal en eer-gerelateerd geweld. Ook seksueel grensoverschrijdend gedrag verdient een alomvattende Vlaamse aanpak.

Inhoudelijk structurelement 4.4: Studietoelagen

Strategische doelstelling 2: De lat hoog leggen voor onderwijskwaliteit

Operationele doelstelling 31: Een brede toegang tot hoger onderwijs waarborgen via studietoelagen

Ik zorg ervoor dat de afhandeling van studietoelageaanvragen en de timing van uitbetaling wordt versneld. Om de uitbetaling van studietoelagen sneller te laten verlopen, wordt een beroep gedaan op het Vlaams Agentschap voor de Uitbetaling van Toelagen in het kader van het Gezinsbeleid (VUTG).

9. Lijst met afkortingen

AGION: agentschap voor Infrastructuur in het Onderwijs
aso: algemeen secundair onderwijs
BOA: buitenschoolse opvang en activiteiten
bso: beroepssecundair onderwijs
CLB: centrum voor leerlingenbegeleiding
CBE: centrum voor basiseducatie
CVO: centrum voor volwassenenonderwijs
DBFM: design, build, finance and maintain
dko: deeltijds kunstonderwijs
DLR: domeinspecifieke leerresultaten
EVC: erkenning van competenties
EVK: erkenning van kwalificaties
kso: kunstsecundair onderwijs
LIO: Leraar in Opleiding
NARIC: National Academic Recognition Information Center
NAFT: naadloze flexibele trajecten
NT2: Nederlands als tweede taal
OCB: onderwijscentrum Brussel
OESO: organisatie voor economische samenwerking en ontwikkeling
OKAN: onthaalklassen anderstalige nieuwkomers
PIAAC: Programme for the International Assessment of Adult Competencies
PIRLS: Progress in International Reading Literacy Study
PISA: programme for international student assessment
ROK: referentiekader voor onderwijskwaliteit
RTC: regionaal technologisch centrum
SERV: Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen
STEM: Science - Technology – Engineering – Mathematics
TALIS: teaching and learning international survey
TOAH: tijdelijk onderwijs aan huis
tso: technisch secundair onderwijs
VDAB: Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding
VLOR: Vlaamse onderwijsraad

10. Bijlage: lijst van beleids- en regelgevingsinitiatieven

Regelgeving

Regelgevingsinitiatief	Timing inwerkingtreding
Onderwijsdecreet 35	1/9/2025
Onderwijsdecreet 36	1/9/2026
Onderwijsdecreet 37	1/9/2027
Onderwijsdecreet 38	1/9/2028
Onderwijsdecreet 39	1/9/2029
Verzamelbesluit 1	1/9/2025
Verzamelbesluit 2	1/9/2026
Verzamelbesluit 3	1/9/2027
Verzamelbesluit 4	1/9/2028
Verzamelbesluit 5	1/9/2029
BVR duurtijd 7de jaren	2025
BVR standaardtrajecten OV3	2025
Decreet en BVR Uitwerking TAVA (Tijdelijke arbeidsongeschiktheidsuitkering voor ambtenaren)	1/1/2028
Omzetting Europese richtlijn m.b.t Gelijke verloning mannen en vrouwen	1/06/2026

Beleidsevaluaties en onderzoeken

Beleidsevaluatie	Timing
Decreet Leersteun	2024-2026
Werking PBD's en POC's	2025-2026
Werking RTC's	2025-2026
SIHO (Steunpunt Inclusief Hoger Onderwijs)	Voorziene oplevering 31/01/2025
CLIL (Content and Language Integrated Learning)	Lopend, voorziene oplevering 28/2/2025
Tijdelijke projecten lerarenambt	Lopend, voorziene oplevering 31/05/2025
Versnelling TADD en vaste benoeming	2024-2025
Onderwijsinternaten	2025
Evaluatie van de middelen toegewezen aan het Departement Onderwijs en	2025-2026

Vorming als intermediaire instantie van Afdeling Europese programma's (Europa WSE), voor de periode 2021-2027.	
Taalafdeling Nederlands – Vlaamse Gebarentaal in het basisonderwijs	2026-2027
100% afstandsonderwijs in VWO	2026
Open modules VWO	2027-2028
Hybride onderwijs in het SO	2027-2028
Onderwijs in de gemeenschapsinstellingen	2027-2028
Decreet VWO	Monitoring loopt, bevraging VWO gebeurd in 2023, eigenlijke evaluatie later dan decretaal gevraagd owv corona – timing te beslissen
Experimenteel nieuw studiegebied VWO	Uiterlijk op 1/2/2029
Vlaamse Toetsen	Uiterlijk in 2029
Maatregelen studievoortgangsbewaking	Uiterlijk in 2029
Bologna-hervorming in Vlaanderen	Uiterlijk in 2029
NAFT-trajecten	Uiterlijk in 2029
Systematiek curriculumdossiers en beroepskwalificaties	Uiterlijk in 2029